

บทที่ 5

บทวิเคราะห์เทพปกรณัมว่าด้วยวิวัฒนาการของเผ่าพันธุ์ (myth of races) กับรูปแบบการนับ ‘เวลาในแบบเทพปกรณัม’ (mythological time)

‘If you like, I will summarize another tale for you, well and skilfully—mind you take it in—telling how gods and mortal men have come from the same starting-point.’

Works and Days : 101-103.

เรื่องเล่าในเชิงเทพปกรณัมว่าด้วยวิวัฒนาการของเผ่าพันธุ์มนุษย์ ดำเนินอยู่ภายใต้แนวคิดเรื่องของเวลาในแบบ ‘เทพปกรณัม’ (mythological time)¹ คือเวลาที่ดำเนินและปรากฏอยู่ภายใต้ยุคต่าง ๆ ซึ่งมีเทพเจ้าเป็นผู้ปกครอง ทำหน้าที่ควบคุมดูแลชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ ตั้งแต่ในฐานะผู้สร้าง ผู้ปกครองไปจนถึงผู้ทำลายล้าง โดยเวลาที่จัดแบ่งออกมา ประกอบด้วยยุคต่าง ๆ จำนวนห้ายุคของเผ่าพันธุ์มนุษย์ ในแต่ละยุคมีการตีความให้ความหมายและคุณค่าที่แตกต่างกันออกไป ความคิดด้านเวลาในลักษณะการนับเวลาแบบ ‘เทพปกรณัม’ (mythological time) คือการจัดเรียงลำดับ ด้วยการเริ่มต้นจากอดีตอันไกลโพ้น ยุคสมัยที่มนุษย์ยังไม่มีสภาวะความเป็นมนุษย์ทางกายภาพ ในสถานะของสิ่งมีชีวิตในโลกธรรมชาติ ยุคดังกล่าวมนุษย์ดำรงอยู่ในสถานะกึ่งมนุษย์กึ่งเทพเจ้า ชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ในยุคแรกสุดเรียกว่า ‘ยุคทอง’ (golden age) เป็นยุคที่ดีที่สุด แต่ด้วยความผิดพลาดของมนุษย์ด้วยกันเอง มนุษย์สูญเสียยุคทอง ยุคทองกลายเป็นเพียงชื่อเรียก (ที่ไม่เคยเกิดขึ้นจริง) เป็นต้นแบบของยุคสมัยที่มนุษย์มีชีวิตความเป็นอยู่ที่สมบูรณ์แบบ มนุษย์ยุคหลังทำได้เพียงเฝ้าเสียดายอดีตที่ไม่อาจย้อนกลับไปได้ (nostalgic) ทำได้เพียงแค่การสร้างจินตนาภาพถึงหัวเวลาดังกล่าว

¹ ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตการพิจารณาเวลาในแบบ ‘เทพปกรณัม’ (mythological time) ยังส่งอิทธิพลต่อสำนึกและความคิดสมัยใหม่ ที่เกิดขึ้นในช่วงศตวรรษที่สิบหกเป็นต้นมาผ่านการตีความสภาวะธรรมชาติ (state of nature) ที่อาจเทียบได้กับยุคทอง คือสภาวะไม่พึ่งประสงค์ ขณะที่การเกิดของสังคมการเมือง (political society) คือสิ่งที่พึงประสงค์

วิเคราะห์แนวคิดของโครงสร้างและความเชื่อมโยงของเผ่าพันธุ์

เทพปกรณัมว่าด้วยเผ่าพันธุ์ คือการเล่าความถึงเรื่องราวชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ที่ผ่านมา โดยใช้วัฏธรรมาเป็นตัวแบ่ง เหยียดแบ่งยุคเวลายุคมนุษย์ออกเป็นห้ายุค ภายใต้รูปแบบเวลาในทางเทพปกรณัม (mythological time) ซึ่งไม่ใช่เวลาในทางประวัติศาสตร์ ไม่ได้เกิดขึ้นในรูปแบบของเวลาทางประวัติศาสตร์ (historical time) ที่เกิดขึ้นในภายหลัง วิเคราะห์ได้ว่าชาวกรีกโบราณมีความคิด ความเข้าใจในเรื่องเวลาที่แตกต่างไปจากต่อมาและยุคใหม่ ชาวกรีกโบราณพิจารณาเวลาในลักษณะของการเป็น ‘วัฏจักร’ (cycle) คือการเปลี่ยนแปลงจะอยู่ในรูปแบบของการหมุนวนเวียนซ้ำ ๆ กลับมายังที่เดิม หรือออกมาในลักษณะของการขึ้นสูง การเกิดขึ้นและตกต่ำลง สูญหายไปตามจังหวะ (the rise and fall) ไม่ต่างไปจากตัวอย่างของฤดูกาลที่มีให้เห็นอยู่ในธรรมชาติรอบตัว ซึ่งเริ่มขึ้นในช่วงฤดูใบไม้ผลิ (Spring) อันเป็นช่วงเวลาของการเกิดใหม่แล้วเจริญเติบโตสูงสุดในช่วงฤดูร้อน (Summer) จากนั้นก็กลับไปสู่ความร่วงโรย สูญสิ้นสิ่งที่ได้มาก่อนหน้าไปในช่วงฤดูใบไม้ร่วง (Fall) และฤดูหนาว (Winter) ตามลำดับ ขณะที่รูปแบบ ‘เวลาในทางชีววิทยา’ (biological time) ซึ่งเป็นประเด็นที่ ‘แจ็กเกอร์ลิน เดอ โรมิลลี’ (Jacqueline de Romilly) นักวิชาการด้านคลาสสิก ตั้งข้อสังเกตพร้อมอธิบายความไว้อย่างน่าสนใจว่า ในการวิเคราะห์มองไปยังชีวิตของแต่ละบุคคล สถาบัน ระบอบการปกครอง เรื่องของอำนาจ ความสุข ความรุ่งโรจน์ ความเจริญรุ่งเรืองเกิดขึ้นเพื่อรอคอยความตกต่ำ ความเสื่อมถอย ความเสื่อมสลายและสูญหาย ดังนั้นธรรมชาติความเป็นไปของทุกสรรพสิ่งเมื่อขึ้นไปสู่จุดสูงสุดก็ย่อมจะตกลงมายังจุดต่ำสุด²

ในส่วนของโครงสร้าง ‘เทพปกรณัมว่าด้วยเผ่าพันธุ์’ เหยียดเลือกใช้นวนคิดเรื่องความยุติธรรม (justice/dike) พร้อมกับคุณธรรมในเรื่อง ‘ความหยิ่งโสโอหัง’ (hubris) เป็นแกนหลักสำคัญในการดำเนินเรื่องราว สะท้อนถึงความเจริญและความเสื่อมในแต่ละเผ่าพันธุ์ โดยเผ่าพันธุ์ที่ดีอย่างทองคำและเงินจะให้ความสำคัญปฏิบัติตนด้วยการยึดมั่นในความยุติธรรม ตรงกันข้ามกับเผ่าพันธุ์เงินและสัมฤทธิ์ ผู้คนไม่ให้การเคารพเชื่อฟังในสิ่งที่เทพเจ้าสั่งสอน ไม่ยึดหลักการความยุติธรรม มีธรรมชาติที่ต้องการแย่งชิง พื้นฐานชอบใช้ความรุนแรงดำเนินสงครามระหว่างกัน ‘เฮเสียด’ ใช้ตัวของ ‘โลหะ’ (metal) โดยการนำเอา ‘ทองแดง’ (copper) มาผสมเข้ากับ ‘ดีบุก’ (tin) จนได้วัตถุใหม่อย่าง ‘สัมฤทธิ์’ (bronze) ขึ้นมา ซึ่งเฮเสียดเอามาตั้งเป็นชื่อ ‘ยุคสัมฤทธิ์’ ขณะที่สัมฤทธิ์เป็นโลหะที่เกิดขึ้นจากสติปัญญาและความรู้ของมนุษย์คิดประดิษฐ์มันขึ้นมา (invention) ไม่ได้เป็นโลหะที่เกิดขึ้นและมีอยู่เองในธรรมชาติดังเช่นทองคำและเงิน ซึ่งมนุษย์เพียงแต่ใช้เครื่องมือในการขุดมันขึ้นมา แต่สัมฤทธิ์เป็นวัตถุที่มีความซับซ้อนผ่านกระบวนการหลอม (alloy) และการถลุงโลหะ

² Jacqueline de Romilly. (1994) *The Rise and Fall of States According to Greek Authors*. Ann Arbor : The University of Michigan Press., pp. 9-12.

(metallurgy)³ ผู้ประดิษฐ์จะต้องมีความรู้ทางเคมี ในเรื่ององค์ประกอบของธาตุต่าง ๆ เมื่อนำมาผสมหรือผ่านกระบวนการหลอมละลายแล้วจึงจะได้โลหะชนิดใหม่ขึ้นมา⁴

ดังนั้นการใช้อุปมาในเรื่องของโลหะประเภทต่าง ๆ สามารถแบ่งออกเป็นโลหะตามธรรมชาติ คือโลหะที่ธรรมชาติสร้างขึ้นมาเอง มีอยู่ในธรรมชาติ อย่างทองคำและเงิน (nature/physis) ขณะที่โลหะอีกสองประเภท คือสัมฤทธิ์และเหล็กต้องอาศัยความรู้รวมถึงทักษะที่มนุษย์มีอยู่เพื่อสร้างมันขึ้นมา แม้แต่เหล็กเองมนุษย์ต้องมีเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่สามารถใช้ควบคุมความร้อนและที่มีอุณหภูมิสูงมาก เพื่อที่จะสกัดและถลุงสายแร่เหล็กที่มีอยู่ในธรรมชาติออกมา ทำให้สัมฤทธิ์และเหล็กกลายเป็นโลหะที่มนุษย์สร้างและประดิษฐ์มันขึ้นมา (fabrication) ‘เฮเสียด’ ประเมินคุณค่าและให้ความสำคัญกับโลหะที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ กับโลหะที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นมาแตกต่างกัน (nature over nurture)⁵ ในอีกแง่หนึ่งนั้นอาจพิจารณาได้ว่าเป็นการเรียงลำดับของวัตถุธาตุที่มีอยู่ในธรรมชาติ กับวัตถุธาตุที่มนุษย์ใช้ความรู้และเทคโนโลยีมาประกอบในกระบวนการสร้างและแยกออกมาจากธรรมชาติ

การอุปมาเชิงเปรียบเทียบของเฮเสียด ที่เกี่ยวกับยุคสมัยต่าง ๆ โดยใช้เฝ้าพันธุ์ที่ผูกคุณค่าอยู่กับตัวโลหะธาตุ ด้วยการสอดแทรกยุควิบุรุษเข้ามาคั่นเอาไว้ก่อนยุคสุดท้าย หรือระหว่างยุคสัมฤทธิ์

³ ในความเรียง ‘Discourse on Inequality’ รุสโซให้ความสำคัญกับการทำเกษตรกรรมและการถลุงโลหะ (metallurgy) คือการปฏิบัติที่ช่วยให้อารยธรรมมนุษย์พัฒนาเจริญก้าวหน้า แต่ในขณะเดียวกันก็สร้างปัญหา ความขัดแย้งและหายนะให้กับมนุษย์ตามมาด้วย

⁴ หากพิจารณาตามข้อมูลในทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและการศึกษารูปแบบพัฒนาการของสังคมโบราณหลักฐานที่มาจากการขุดค้นพบชิ้นส่วนเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทำมาจากสัมฤทธิ์ ช่วยให้รู้ว่ามีระยะเวลาย้อนกลับไปเมื่อประมาณ 4,000-2,000 ปีก่อนคริสตกาล เลย์พันมาจากยุคหินใหม่ (neolithic) ความหมายและความสำคัญของยุคสัมฤทธิ์ (Bronze age) คือช่วงเวลาที่ยอารยธรรมมนุษย์ให้กำเนิดและพัฒนาการอยู่อาศัยในรูปแบบของเมืองขึ้นมา (urban civilization) ดำเนินไปพร้อมกับคิดประดิษฐ์ภาษาเขียนอย่างอักษรลิ่ม (cuneiform script) ในดินแดนแถบเมโสโปเตเมียและอักษร ‘เฮียโรกลีฟิค’ (hieroglyphs) ของอียิปต์ ความสามารถในการหลอมสัมฤทธิ์ทำให้มนุษย์มีวัตถุที่แข็งแรงทนทาน มีความคงทนมากกว่าวัตถุที่ใช้ยู่เดิมไม่ว่าจะเป็นทองเหลือง หินและไม้ สัมฤทธิ์จึงถูกนำสร้างชุดเกราะ อาวุธและเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนพัฒนาขึ้นมาเป็นอาวุธชุดเกราะใช้ในกองทัพ จนนำไปสู่การออกรุกรานทำสงครามระหว่างมนุษย์ด้วยกันมากขึ้น เนื่องจากครอบครองอาวุธที่มีประสิทธิภาพ มีอำนาจในการทำลายคู่ต่อสู้มากกว่าอาวุธในยุคก่อนหน้า นอกจากนี้ปัจจัยทางด้านารลงหลักปักฐานเพื่อทำการเกษตร มีส่วนสำคัญช่วยให้มนุษย์เก็บเกี่ยวผลผลิตได้เป็นจำนวนมากเกินความจำเป็นในการบริโภค จนเกิดการสะสมผลผลิตที่จะใช้เป็นทรัพยากรสำหรับการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง โดยฝ่ายผู้ที่เป็นผู้นำ ผู้ปกครองย่อมมีอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องการใช้ การกระจายและจัดสรรทรัพยากร

⁵ ‘physic’ หรือ ‘nomos’ เป็นประเด็นหลักของการถกเถียงกันในความรู้เรื่องความยุติธรรม กฎระเบียบต่าง ๆ ที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในชุมชนการเมืองกรีกโบราณ ปรากฏเด่นชัดในผลงานของกระบวนการโซฟิสต์ ความคิดของโสเครตีส เพลโตและอริสโตเติล

กับยุคเหล็ก ยุควีรบุรุษในฐานะยุคที่เกิดขึ้นมาก่อนที่เผ่าพันธุ์มนุษย์จะดำเนินไปสู่ความเสื่อมถอยจนถึงที่สุดเกิดเป็นเผ่าพันธุ์สุดท้าย คือเผ่าพันธุ์เหล็ก ซึ่งคงไม่ใช่เรื่องความบังเอิญ แต่เป็นสิ่งที่ผู้ประพันธ์เองมีความตั้งใจที่จะใส่ยุควีรบุรุษเข้ามา เพื่อแสดงความคิดเห็นว่ามนุษย์อาจพัฒนากลับไปสู่ยุคที่ดีได้อีกครั้ง ถึงแม้มนุษย์จะไม่สามารถย้อนกลับไปยังยุคสมัยที่ดีที่สุดที่เคยผ่านมาแล้ว ไม่ว่าจะเป็ยุคทองคำและยุคเงิน แต่หากมีความพยายามที่จะแก้ไข ภูความเจริญรุ่งเรืองให้กลับคืนมาอย่างน้อยก็พอจะมีความหวัง มีเส้นทาง มีทางออกในลักษณะของการประวิงเวลาให้เห็นเป็นตัวอย่างบ้าง ไม่ใช่ว่าจะต้องมีชีวิตตกอยู่ในสภาวะที่สิ้นหวังและจำยอมไปเลยเสียทีเดียว

ชีวิตความเป็นอยู่ในยุคของเผ่าพันธุ์ทองคำกับเผ่าพันธุ์เงิน

‘เฮเสียด’ อธิบายยุคต่าง ๆ ตั้งแต่มนุษย์ถือกำเนิดมาจนถึงยุคที่เขาใช้ชีวิตอยู่ เริ่มต้นด้วย ‘เผ่าพันธุ์ทองคำ’ (gold race) คือบรรพบุรุษเผ่าพันธุ์แรก เป็นเผ่าพันธุ์ที่ถือกำเนิดและมีชีวิตอยู่ในช่วงเดียวกันกับเทพ ‘โครโนส’ มีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ไม่แตกต่างไปจากเหล่าเทพเจ้าที่สร้างพวกเขาขึ้นมา กล่าวคือมีชีวิตที่ดำเนินไปอย่างสุขสบาย มีความรื่นเริงสนุกสนาน (leisure) ปราศจากความวิตกกังวลใด ๆ (carefree heart) มีชีวิตอยู่โดยไม่ต้องเจอกับความทุกข์ยากเผชิญกับความลำบาก ประสบกับความเศร้าโศกเสียใจใด ๆ (sorrow) ไม่ต้องต่อสู้ดิ้นรนทำงาน ไขแรงงานหนัก (labor free) ด้านของธรรมชาติก็มีพืชพรรณธัญญาหารพร้อมผลผลิต มีฝูงสัตว์อยู่รายรอบ เป็นสภาวะที่พร้อมอุดมสมบูรณ์ให้เก็บเกี่ยวหากิน มีทรัพยากรให้กินให้ใช้อย่างเหลือเฟือ ไม่ต้องไปแย่งชิง ดำเนินการจับจองหรือแอบเก็บมาสะสมหลบจากสายตาผู้อื่น ทางด้านสุขภาพโรคร้ายไข้เจ็บก็ไม่ค่อยมีร้ายแรง ผู้คนในยุคนี้มีร่างกายที่ปราศจากความเสื่อมความชราภาพ เมื่อถึงคราวเสียชีวิตก็เหมือนกับการนอนหลับ (they died as if going to sleep) ไม่ต้องรับรู้หรืออยู่เผชิญหน้ากับความตาย ไม่มีความคิดการรับในเรื่องความกลัวความตาย ในฐานะความกลัวที่ยิ่งใหญ่ของมนุษย์ ทำให้มีชีวิตที่ต้องวิตกกังวล

มนุษย์ยุคนี้ยังมีชีวิตที่ไม่ต้องเผชิญหน้ากับความเจ็บป่วยปราศจากโรคร้ายไข้เจ็บมาเบียดเบียนหรือกระทบกับความทุกข์ทรมานจากสังขารที่เสื่อมถอย การอยู่อาศัยรวมกันไม่มีปัญหา ความขัดแย้งไม่ต้องเสียชีวิตลงเพราะความรุนแรง (violence death) จากการใช้อาวุธที่เกิดจากน้ำมือของมนุษย์ด้วยกัน เหล่าเทพเจ้าเองก็มีความสุข ความพึงพอใจ ให้ความรัก ความเอาใจใส่คอยแผ่ดูแลเผ่าพันธุ์ทองคำเหมือนกับบุตรของตนเอง มนุษย์อยู่ในฐานะเป็นที่รักของเหล่าเทพเจ้า ในคราวสิ้นชีวิตลงของเผ่าพันธุ์ทองคำ ลูกหลานก็ให้ความเคารพบูชากราบไหว้ในฐานะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในฐานะเดียวกับเทพเจ้า (dieties) ฝ่ายผู้ล่วงลับมีความผูกพันยังคงคอยแผ่ดูแล ทำหน้าที่ในฐานะวิญญาณบรรพบุรุษที่คอยปกป้องคุ้มครองปัดเป่าภัยอันตราย ตลบันดาลความมั่งคั่งให้กับลูกหลานชนรุ่นหลังอยู่ต่อไป เผ่าพันธุ์

ทองคำจึงดำรงคงอยู่ในสถานะของการเป็นแบบอย่างที่ดี สะท้อนการมีชีวิตที่ดี ความสมบูรณ์แบบให้กับเผ่าพันธุ์มนุษย์⁶

ชีวิตในเผ่าพันธุ์ทองคำเป็นชีวิตที่มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ในลักษณะกลมกลืนมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติ อยู่ร่วมกับธรรมชาติ พึ่งพาใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ ทุกอย่างแสวงหาได้จากธรรมชาติทั้งพืชและสัตว์ เนื่องจากแผ่นดินยังบริสุทธิ์ มีความอุดมสมบูรณ์ ให้พืชพรรณผลผลิตเป็นแหล่งอาหาร ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงสิ่งที่ตนเองต้องการในธรรมชาติได้โดยไม่ต้องแย่งชิง จนนำไปสู่ความขัดแย้งกันขึ้นมา⁷ เผ่าพันธุ์ทองคำจึงสะท้อนถึงการเริ่มต้นอันบริสุทธิ์ คงความสมบูรณ์ทั้งตัวมนุษย์และชุมชนการเมืองของเขา รูปแบบดังกล่าวปรากฏอยู่ในแนวคิดทางศาสนา แนวคิดทางสังคมการเมือง ชุมชนการเมืองต้นแบบของนักปรัชญาและนักคิดทางการเมือง ที่มองย้อนกลับไปยังยุคสมัยที่มนุษย์ยังคงความสมบูรณ์แบบในด้านต่าง ๆ หรืออาจเรียกว่าเป็นแนวคิดในเชิงอุดมคติ (utopia) เพื่อใช้เป็นแม่แบบให้กับยุคสมัยที่เริ่มเลวร้ายลง

การมีชีวิตของเผ่าพันธุ์ทองคำหากเปรียบเทียบกับวิวัฒนาการและประวัติศาสตร์มนุษย์ พัฒนาการทางสังคมอยู่ในช่วงการเกิด ‘ชุมชนแบบพรพกาล’ (primitive community) มีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เรียกว่า ‘เก็บของป่าออกล่าสัตว์’ (hunting and gathering) มีชีวิตในแบบเกาะกลุ่มอยู่รวมกัน (band) คอยช่วยเหลือกัน หรืออาจดำเนินวิถีชีวิตแบบเร่ร่อน (nomad) มีการแบ่งปัน (sharing) ออกมาในลักษณะใช้ทรัพย์สินต่าง ๆ ร่วมกัน (common property) ยังไม่เกิดรูปแบบการตั้งถิ่นฐานสร้างถิ่นที่อยู่อาศัย (settle-down) ในรูปแบบการผลิตภายใต้สังคมเกษตรกรรมขึ้นมา (agricultural society) ทำให้ผู้คนยังไม่มีแนวคิดในเรื่องการเก็บสะสม (accumulation) การถือครองและเอาประโยชน์จากทรัพย์สินส่วนบุคคล (private property) การเกิดผลผลิตส่วนเกิน (surplus value) และการแบ่งงานกันทำ (division of work/labor) การแบ่งและจัดสรรที่ไม่เป็นธรรม สร้างให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบและความไม่เท่าเทียมเกิดขึ้นตามมา (class exploitation) ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ยังไม่เกิดกับมนุษย์ในยุคนี้ ในทางการเมืองความเป็นอยู่ของมนุษย์ในยุคเผ่าพันธุ์ทองคำ คือยุคก่อนการเมือง (pre-political stage) ภายใต้สภาวะที่มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขไม่ต้องการผู้ปกครอง กฎหมาย สถาบันทางการเมืองและระเบียบแบบแผนมาบังคับใช้

หลังจากสิ้นสุดเผ่าพันธุ์ทองคำ เหตุมาจากเทพโพรมีธีอุสแอบขโมยไฟจากเทพบิดรซุสมาให้แก่มนุษย์ มนุษย์ไม่จำเป็นต้องมีชีวิตเหมือนเดิมอีกต่อไป การครอบครองไฟคือความเป็นอิสระของมนุษย์จากการดูแลของเทพเจ้า อีกทั้งเทพบิดรซุสต้องการลงโทษมนุษย์จากการฝ่าฝืนคำสั่งและทำทายเป็นอนาจารมาก่อนหน้าอยู่แล้ว เหล่าเทพเจ้าแห่งโอลิมปัสโดยเทพบิดรซุส ได้สร้างเผ่าพันธุ์ที่สอง

⁶ Hesiod. Works and Days : 110-126.

⁷ อย่างไรก็ตามไม่ปรากฏคำอธิบายว่าในยุคดังกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ว่าอยู่ในลักษณะใด มนุษย์มีการบริโภคสัตว์เป็นอาหารหรืออยู่ร่วมกับสัตว์ต่าง ๆ โดยไม่ไปเบียดเบียนเอาชีวิตสัตว์

ขึ้นมา⁸ มีชื่อเรียกว่า ‘เผ่าพันธุ์เงิน’ (silver race) แต่มีคุณสมบัติที่ด้อยคุณค่ากว่าเผ่าพันธุ์ทองคำก่อนหน้า กล่าวคือในรายละเอียดมีสังขารร่างกายที่เสื่อมสภาพลงไปตามวัย การมีชีวิตดำเนินอยู่ภายใต้ปัจจัยเงื่อนไขหรือข้อจำกัดในเรื่องของ ‘เวลา’ ในรูปของ ‘อายุขัย’ เข้ามาเป็นตัวกำกับ เผ่าพันธุ์เงินจึงมีชีวิตขึ้นอยู่ภายใต้เงื่อนไขของเวลา ขณะที่เผ่าพันธุ์ทองคำไม่อยู่ใต้เงื่อนไขดังกล่าว นับเป็นการเกิดสำนึกในเรื่องของการมีชีวิตและร่างกายที่ถูกเวลาควบคุม (organic time)⁹ ในขั้นตอนต่าง ๆ ตั้งแต่การเกิด เติบโต แก่เฒ่า เจ็บป่วยและตาย (biological time)

ความรู้ในเรื่องการมีชีวิตที่ต้องดำเนินอยู่ภายใต้เงื่อนไขของ ‘เวลา’ ผ่านตามลำดับของ ‘วัย’ ต่าง ๆ เริ่มขึ้นตั้งแต่การเป็นทารกต้องถูกดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษ สู่การเป็นวัยเด็กที่ต้องพึ่งพาอาศัยอยู่กับพ่อแม่ ต้องได้รับการเลี้ยงดู ผ่านการสั่งสอนอบรมจากครอบครัว เฮสิียดบรรยายว่า ต้องกินระยะเวลายาวนานถึงร้อยปี เด็กเผ่าพันธุ์เงินจึงได้เจริญเติบโตก้าวสู่วัยรุ่นและไปสู่วัยหนุ่มสาวตามลำดับ แต่หลังพ้นจากวัยดังกล่าวไปแล้ว พวกเขากลับมีชีวิตที่แสนสั้นและประสบกับความทุกข์ทรมาน อาจมีสาเหตุมาจากความเสี่ยงอันตรายทั้งโรคภัยและเผชิญหน้ากับศึกสงครามส่งผลต่อความปลอดภัยในชีวิต ซึ่งเป็นเหตุการณ์ปกติที่เกิดขึ้นกับผู้คนยุคโบราณ ส่วนการใช้ชีวิต ดำเนินอยู่ไปลักษณะปราศจากความใส่ใจเรื่องคุณธรรมและการรู้จักยั้งคิด ประเภทที่ไม่อาจควบคุมกิเลสตัณหาของตนเอง ลงมือใช้ความรุนแรงประกอบอาชญากรรมต่อเผ่าพันธุ์เดียวกัน อีกทั้งไม่แสดงการเคารพบูชาบรรพบุรุษที่ล่วงลับ สิ่งศักดิ์สิทธิ์และเหล่าเทพเจ้า นับเป็นเผ่าพันธุ์ที่ไม่สนใจในเรื่องคุณธรรมและศีลธรรม ท้ายที่สุดเทพบิดรซุสจึงตัดสินใจจัดเผ่าพันธุ์เงิน อย่างไม่รู้ตัวตามเผ่าพันธุ์เงินแม้ตัวตายไปก็ยังได้รับยกย่องให้เกียรติ (honoured) ได้รับการเคารพบูชาจากลูกหลานและผู้คนรุ่นหลังอยู่ในฐานะวิญญาณอันศักดิ์สิทธิ์ (demon) เนื่องจากได้ชื่อว่ายังอยู่ในสถานะของการเป็นเผ่าพันธุ์ที่ดีรองลงมาจากเผ่าพันธุ์ทองคำ¹⁰

เฮสิียดกล่าวถึงมนุษย์ในเผ่าพันธุ์เงินว่า ถูกสร้างให้มีความแตกต่างจากมนุษย์ในเผ่าพันธุ์ทองคำ ทั้งทางกายภาพและความคิด คือมีร่างกายที่เสื่อมสภาพลงไปตามอายุและวัย จึงมีชีวิตที่สั้นกว่าเผ่าพันธุ์ทองคำมาก อีกทั้งพฤติกรรมและความคิดแสดงออกในเชิง ‘หยิ่งยโสโอหัง’ (hybris) สะท้อนถึงการที่ไม่สามารถควบคุมตนเอง (control themselves) ส่งผลทำให้มีนิสัยที่ชอบใช้ความรุนแรง คุกคาม ทำลายถึงขั้นเช่นฆ่าเอาชีวิตเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน (crimes against each others)¹¹ สำหรับการปฏิบัติตัวต่อเทพเจ้าและบรรพบุรุษ เป็นไปโดยขาดความเคารพ มักฝ่าฝืนคำสั่งไม่ปฏิบัติตัว

⁸ สังเกตได้ว่าตั้งแต่เผ่าพันธุ์ที่สอง คือเผ่าพันธุ์เงินเป็นต้นไป มนุษย์เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นจากบัญชาของเทพบิดรซุส

⁹ Lewis Mumford. (1963) *Technics and Civilization*. With a New Introduction. New York : A Harbinger Book., p.16. หรือทางด้าน ‘Henri Bergson’ เรียกว่า ‘duration’

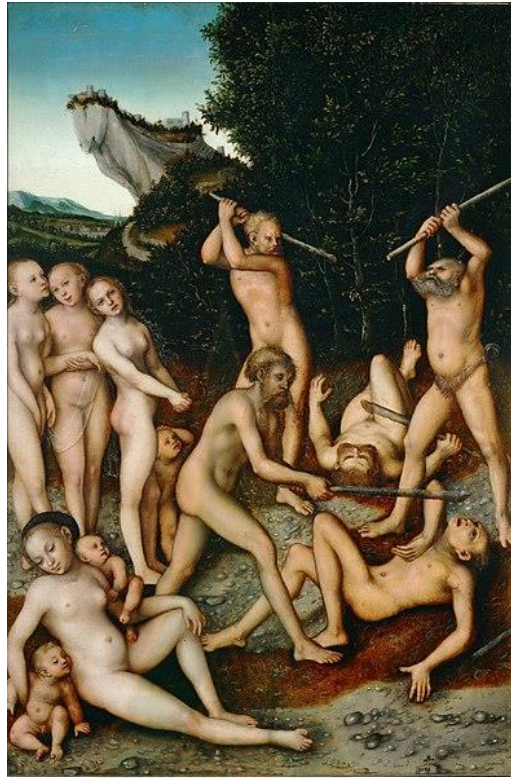
¹⁰ Hesiod. *Works and Days* : 130-155.

¹¹ Hesiod. *Works and Days* : 136-137.

ตามที่เทพเจ้าให้คำแนะนำ จนสร้างให้เกิดความผิดหวังและความไม่พึงพอใจแก่เทพเจ้าที่ได้สร้างเผ่าพันธุ์เงินขึ้นมา กระทั่งไม่อาจอดทนต่อพฤติกรรมของเผ่าพันธุ์เงินได้อีกต่อไป เทพบิดรซุส ต้องตัดสินใจทำลายเผ่าพันธุ์เงินทิ้งไป นับเป็นการสิ้นสุดเผ่าพันธุ์ที่มีความแตกต่างไปจากเผ่าพันธุ์ทองที่มีมาก่อนหน้าอย่างสิ้นเชิง ทั้งนี้การปรากฏตัวของเผ่าพันธุ์เงินบ่งบอกได้ถึง การเกิดขึ้น การเริ่มต้นและการมาถึงสภาวะความเป็นมนุษย์ที่ดำรงเผ่าพันธุ์เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เผ่าพันธุ์เงินจึงอยู่ในฐานะของบรรพบุรุษแรกเริ่มของมนุษย์

‘The Golden Age.’ วาดโดยศิลปิน ‘Lucas Cranach the Elder.’ (1472-1553) จิตรกรชาวเยอรมันในช่วงปฏิรูปทางศาสนา เป็นศิลปินที่ได้รับแรงบันดาลใจจากงานของเฮสิียด ‘เทพปกรณัมเผ่าพันธุ์มนุษย์’ (Myth of Races) ภาพวาดให้รายละเอียดการดำรงอยู่ร่วมกันของมนุษย์ สัตว์และธรรมชาติ ทั้งชายและหญิงมีร่างกายที่เปลือยเปล่าแสดงถึงไม่มีความคิดและสำนึกในเรื่องความละอาย (shame) เป็นความรู้ที่เกี่ยวกับบอวัยวะบนร่างกาย ซึ่งเป็นความรู้ที่พัฒนาขึ้นหลังจากที่ยุค ‘Golden Age’ สิ้นสุดลง

'The Fruits of Jealousy' (The Close of the Silver Age) ภาพวาดของมนุษย์ในยุค 'Silver Age' ของ 'Lucas Cranach the Elder. มนุษย์อยู่รวมเป็นคริวเรื่อน ปรากฏการใช้ความรุนแรงและอาวุธทำร้ายกันเอง ภาพจาก The National Gallery, London.

'The Golden Age' ในอีกมุมมอง เป็นภาพวาดของ 'Pietro da Cortona' (1596-1669) ได้รับอิทธิพลและแรงบันดาลใจมาจากผลงาน 'Metamorphoses' ของกวีโรมัน 'Ovid' กล่าวถึงยุค 'Gold, Silver, Bronze, Iron'

ชีวิตความเป็นอยู่ของเผ่าพันธุ์ทองสัมฤทธิ์และเผ่าพันธุ์เหล็ก

เทพบิดรซุสได้สร้างเผ่าพันธุ์ลำดับที่สามขึ้นมา มีชื่อว่าเผ่าพันธุ์ ‘สัมฤทธิ์’ (race of bronze)¹² โดยมีชีวิตความเป็นอยู่และพฤติกรรมการแสดงออก แตกต่างไปจากเผ่าพันธุ์เงินก่อนหน้านี้อย่างสิ้นเชิง เทพบิดรซุสสร้างเผ่าพันธุ์ทองสัมฤทธิ์ขึ้นมาจากต้นไม้ที่มีชื่อว่า ‘ash-trees’ มีลักษณะใบที่มีความแหลมคม และเป็นที่น่าสังเกตว่าเทพบิดรซุส ไม่ได้สร้างเผ่าพันธุ์สัมฤทธิ์ขึ้นมาด้วยมือตนเอง เหมือนกับเผ่าพันธุ์เงินที่มีมาก่อนหน้า เผ่าพันธุ์สัมฤทธิ์เป็นเผ่าพันธุ์ที่ ‘เฮเสียด’ บรรยายถึงอุปนิสัยตลอดจนพฤติกรรมว่า

ประกอบขึ้นทั้งความชั่วร้ายและดูร้าย เนื่องจากเผ่าพันธุ์สัมฤทธิ์ถูกสร้างขึ้นจากน้ำมือของเทพ ‘เอรีส’ (Ares)¹³ ในฐานะเทพเจ้าแห่งสงคราม เมื่อพิจารณาวิเคราะห์จากที่มา เฮเสียดบรรยายรูปร่างของเผ่าพันธุ์สัมฤทธิ์ว่ามีร่างกายที่แข็งแรง ใหญ่โต จึงมีธรรมชาติและแนวโน้มที่นิยมใช้ความรุนแรงเป็นพื้นฐาน ชอบใช้พลังกำลังตัดสินสิ่งต่าง ๆ มีชีวิตที่นิยมชมชอบการต่อสู้ ด้านอาหารการกินนิยมบริโภคเนื้อสัตว์ รูปแบบการบริโภคที่แตกต่างออกไปจากเผ่าพันธุ์ทองคำกับเงิน ที่นิยมบริโภคพืชผักและธัญพืช ส่งผลให้เผ่าพันธุ์สัมฤทธิ์มีจิตใจที่เด็ดเดี่ยวและดุดัน พร้อมด้วยร่างกายแข็งแรง กายา เป็นเผ่าพันธุ์ที่ใช้สัมฤทธิ์เป็นอาวุธ เป็นวัสดุหลักนำมาประกอบสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย อุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ รวมถึงเกราะและอาวุธใช้ในการสู้รบ ทำให้มีการทุ่มเทใช้แรงงานไปกับการผลิตสัมฤทธิ์เพื่อนำมาใช้งานดังที่ได้กล่าวไป ส่วนสาเหตุหลักของการเสียชีวิต คือความตายที่มาจากการทำสงครามฆ่าล้างชีวิตด้วยกันเองของเผ่าพันธุ์สัมฤทธิ์ เมื่อตายแล้วก็ยังถูกลงโทษในพื้นที่มีชื่อ

¹²ในทางประวัติศาสตร์หลักฐานจากโบราณคดีบอกว่าอารยธรรม ‘ไมโนอัน-ไมซีเนียน’ (Minoan-Mycenaean) ที่กำเนิดและเจริญรุ่งเรืองอยู่ระหว่าง 2,000-1,200 ปีก่อนคริสตกาลบนเกาะครีต (Crete) แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของการปกครองในแบบกษัตริย์และพระราชวัง (palatial civilization) คือพัฒนาการที่ประวัติศาสตร์อยู่ในช่วงยุคสัมฤทธิ์ ก่อนที่จะล่มสลายเข้าสู่ยุคมืด (Dark Age) อยู่ในช่วงระยะเวลาประมาณ 1,000 ปีก่อนคริสตกาล ตามหลักฐานทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ของชาวกรีก การปรากฏตัวของเผ่า ‘ดอริก’ (Doric) ผู้รุกราน สะท้อนว่ามนุษย์ได้พัฒนาเข้าสู่ยุคเหล็ก (Iron Age) ด้วยการผลิตอาวุธที่ได้จากการถลุงสินเหล็กที่ทรงคุณภาพ เผ่าดอริกได้รุกเข้ามาทำลายอารยธรรมครีต (Cretan) ต่อมาประสบชัยชนะในสงครามกับเมืองทรอย (Troy) สะท้อนถึงการกลับมาเจริญรุ่งเรืองใหม่อีกครั้งในช่วง 800 ปีก่อนคริสตกาล มีบันทึกผ่านวรรณกรรมของกรีก ‘ยุคโบราณ’ (Archaic Age) ของโฮเมอร์กับเฮเสียด ก่อนที่ชาวกรีกจะพัฒนาสติปัญญาที่ชาญฉลาดด้วยความคิดในรูปของความเป็นเหตุผล (rational thought) การสร้างรูปแบบการปกครองในรูปของนครรัฐต่อเนื่องมายัง ‘ยุคคลาสสิก’ (Classic Age) ที่เป็นประจักษ์พยานแสดงออกถึงความเจริญรุ่งเรืองถึงขีดสูงสุดและทรงอิทธิพลต่อศิลปวิทยาการความรู้ในยุคต่อ ๆ มา (โปรดดูรายละเอียดใน Jean-Pierre Vernant. (1984) *The Origins of Greek Thought*. Translated from the French. New York: Cornell University Press.)

¹³ มีความเชื่อมโยงกับตัวของสัมฤทธิ์เอง ซึ่งเป็นวัตถุธาตุที่ถูกมนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นมา โดยไม่ได้เกิดขึ้นและมีอยู่ในธรรมชาติเหมือนอย่างทองและเงิน

เรียกว่า ‘ขุมนรก’ (Hades) อันหนาวเหน็บ กลายเป็นบุคคลผู้ไร้ชื่อเสียงเรียงนาม¹⁴ ไม่ได้รับเกียรติยศและปราศจากผู้คนให้การบูชานับถือ แม้ว่าจะเป็นเผ่าพันธุ์นักรบที่มีพลังกำลังและความแข็งแกร่ง แต่ความตายสีดำ คือมัจจุราชมารพรากชีวิตพวกเขาจากโลกนี้ไป¹⁵ ทำให้ชีวิตหลังความตายของเผ่าพันธุ์สัมฤทธิ์เป็นเสมือนหนึ่งการถูกลงโทษ ซึ่งมีความแตกต่างไปจากชีวิตภายหลังความตายของเผ่าพันธุ์ทองกับเผ่าพันธุ์เงินที่ได้รับการเคารพบูชาในฐานะบรรพบุรุษจากคนรุ่นหลัง

เป็นประเด็นที่น่าสังเกตว่าลักษณะและองค์ประกอบที่ทำให้เผ่าพันธุ์สัมฤทธิ์มีชีวิตที่แตกต่างออกไปจากเผ่าพันธุ์ทองกับเผ่าพันธุ์เงิน คือเกิดความขัดแย้ง นำไปสู่การทำสงครามเพื่อทำลายล้างเอาชีวิตอีกฝ่ายหนึ่ง การทำสงครามกันบ่อยครั้งทำให้สูญเสียชีวิตและความตาย สะท้อนถึงการที่มนุษย์ในยุคเผ่าพันธุ์สัมฤทธิ์ไม่อาจอาศัยอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขอีกต่อไป แต่อาจมองได้ว่าการเกิดขึ้นของเผ่าพันธุ์สัมฤทธิ์ คือการกำเนิดของความเป็นมนุษย์ที่แท้จริง เป็นบรรพบุรุษของมนุษย์ยุคปัจจุบัน โดยประกอบขึ้นด้วยกิเลสตัณหา การมีชีวิตที่ทุกข์ยากลำบาก ต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อให้ชีวิตอยู่รอด ส่วนก่อนหน้านั้นคือเผ่าพันธุ์ทองกับเผ่าพันธุ์เงินไม่ปรากฏคุณสมบัติดังกล่าว

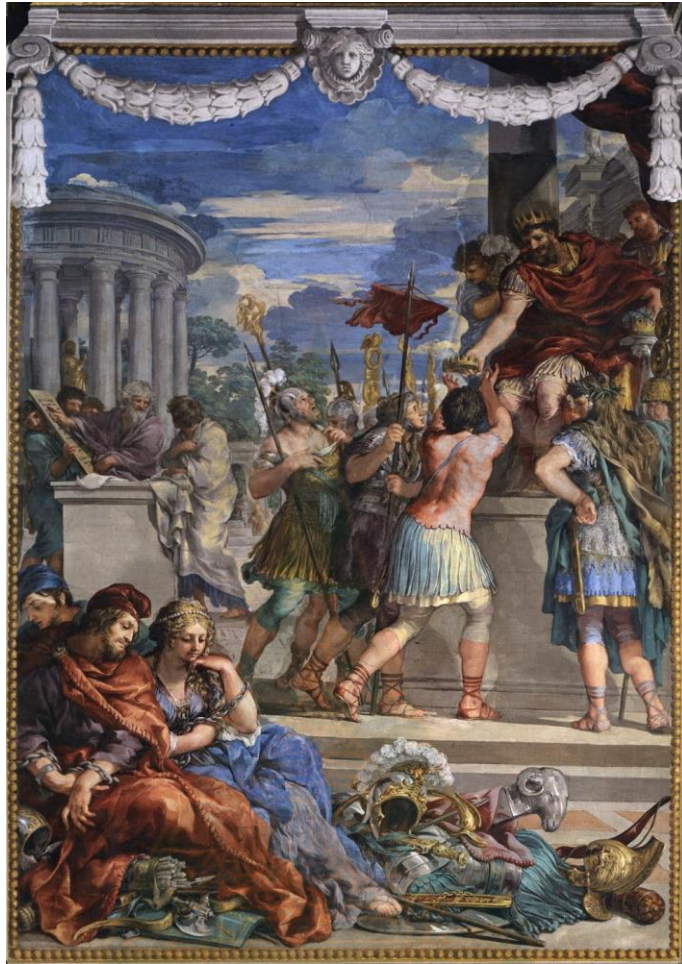
ภูมิหลังความเป็นมาของเผ่าพันธุ์สัมฤทธิ์ คือทายาทของเทพ ‘เอรีส’ (Ares) เทพแห่งสงคราม ประกอบกับอาหารที่บริโภคเข้าไปคือเนื้อสัตว์ ทำให้มีร่างกายที่สูงใหญ่ แข็งแรงนิยมชมชอบการใช้กำลังเพื่อแย่งชิงและเป็นเกณฑ์ตัดสินในทุกอย่าง เกิดขึ้นและมีที่มาจากผู้ที่ผู้คนในยุคดังกล่าวมีความรู้จนสามารถค้นพบวัตถุธาตุอย่างสัมฤทธิ์ (bronze) ที่มีความแข็งแรงคงทนกว่าทองคำและเงิน อีกทั้งมีราคาถูกลงสามารถหาได้ง่าย หากนำมาดำเนินการผลิตหรือประดิษฐ์เป็นอาวุธก็จะเป็นอาวุธที่ทรงประสิทธิภาพในการทำลายล้างและสังหารคู่ต่อสู้ ในทางประวัติศาสตร์เอง ปรากฏหลักฐานการเกิดสัมฤทธิ์มาจากพัฒนาการด้านความรู้ เทคโนโลยีในเรื่องการถลุงเพื่อสกัดแยกโลหะ (metallurgy) ที่มนุษย์ค้นพบว่าหากนำเอาโลหะธาตุสองประเภท ได้แก่ทองแดง (copper) กับดีบุก (tin) มาผ่านกระบวนการหลอมรวม (alloy metal) ก็จะได้วัตถุธาตุใหม่คือสัมฤทธิ์ขึ้นมา ที่มาควบคู่กับการมีเครื่องมืออุปกรณ์และความรู้ โดยเครื่องมือหรืออุปกรณ์คือสิ่งที่ใช้ในการถลุงเพื่อแยกวัตถุธาตุที่ต้องการออกมา ซึ่งจะต้องอาศัยเตาหลอมโลหะที่ควบคุมระดับของความร้อนได้อย่างดี โลหะอย่างสัมฤทธิ์จึงเป็นโลหะธาตุที่ผลิตในเชิงของการประดิษฐ์หรือถูกสร้างขึ้นมาจากความรู้และฝีมือของมนุษย์ สะท้อนถึงความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ไม่เหมือนกับโลหะธาตูก่อนหน้าคือทองคำและเงินที่เกิดขึ้นและมีอยู่โดยธรรมชาติ มนุษย์เป็นเพียงผู้ไปเจอมันและใช้แรงงานไปขุดมันขึ้นมาใช้งาน

¹⁴ เผ่าพันธุ์สัมฤทธิ์มีชีวิตภายหลังความตายไม่เหมือนกับเผ่าพันธุ์ทองคำและเงิน ที่ได้รับการยกย่อง เคารพบูชา มีชื่อเสียงเป็นที่จดจำจากลูกหลานและคนรุ่นหลัง

¹⁵ Hesiod. Works and Days : 142-156.

นอกจากนี้หากพิจารณาจากข้อมูลหลักฐานทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ที่หลงเหลืออยู่ การกำเนิดของเผ่าพันธุ์สัมฤทธิ์มีความหมายถึงพัฒนาการของมนุษย์ที่เริ่มมีการตั้งหลักแหล่งอยู่อาศัย ทำมาหาเลี้ยงชีวิต ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ชีวิตและวิธีการผลิต จากเดิมก่อนหน้า ในรูปแบบของการเก็บหาของป่าและล่าสัตว์ (hunter and gathering society/band) ความสามารถในการนำสัตว์ป่ามาเลี้ยงดู (domestication) สามารถใช้ประโยชน์จากมันได้มากกว่าการเป็นสัตว์ป่า ส่งผลให้การดำเนินชีวิตเปลี่ยนไปเป็นการคุมฝูงปศุสัตว์ ในแบบ ‘การเร่ร่อนเลี้ยงสัตว์’ (pastoral /nomad tribal) เกิดเป็นชุมชนที่ต้องอพยพเคลื่อนที่ไปเรื่อยตามฤดูกาลและแหล่งอาหารของสัตว์เลี้ยง ส่วนในบางพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์กว่าเช่น สามารถตั้งชุมชนอยู่ใกล้กับแม่น้ำ เอื้ออำนวยต่อการตั้งหลักแหล่งถาวร เกิดการสร้างบ้านเมือง (urbanization) ชีวิตความเป็นอยู่เปลี่ยนเข้าสู่สังคมในแบบการทำเกษตรกรรม ในทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีมีหลักฐานบ่งบอกว่า เกิดขึ้นในช่วงประมาณที่มนุษย์เปลี่ยนจากยุคหินใหม่ (neolithic) มาสู่ยุคสัมฤทธิ์และยุคเหล็ก ในเทพปกรณัมการเปลี่ยนแปลงจากเผ่าพันธุ์สัมฤทธิ์ไปสู่เผ่าพันธุ์เหล็กแม้ว่าจะถูกคั่นกลางด้วยยุควีรบุรุษ แต่หากพิจารณาถึงการประดิษฐ์อุปกรณ์เครื่องใช้และการผลิตอาวุธขึ้นมาต่อสู้ทำลายล้างกันของมนุษย์ ทั้งเผ่าพันธุ์สัมฤทธิ์ เผ่าพันธุ์วีรบุรุษและเผ่าพันธุ์เหล็ก เกิดขึ้นมาจากการใช้วัตถุธาตุ (metal) แต่ต่างชนิดหรือประเภทกันเท่านั้น

‘Age of Bronze’ โดยศิลปิน ‘Pietro da Cortona’ มนุษย์อาศัยอยู่รวมกันมีผู้ปกครอง
มีอาวุธที่ผลิตขึ้นมาเพื่อใช้ในการปกครองและดำเนินการทำสงคราม
ที่มา Palazzo Pitti, Florence.

‘Age of Iron’ ภาพวาดของ ‘Pietro da Cortona’ การใช้อาวุธ กำลังเกิดความรุนแรง
 แย่งชิงทรัพย์สิน เช่นฆ่าชีวิตผู้คนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับชีวิตของผู้คนยุคเหล็ก
 ที่มา Palazzo Pitti, Florence.

นัยและความสำคัญการเกิดเผ่าพันธุ์วีรบุรุษ

ภายหลังจากขจัดเผ่าพันธุ์สัมฤทธิ์เสร็จสิ้นลง เทพปิตุราชได้สร้างเผ่าพันธุ์ใหม่ขึ้นมาเป็นเผ่าพันธุ์ในลำดับที่สี่คือเผ่าพันธุ์วีรบุรุษ มีที่มากำเนิดขึ้นมาจากผืนแผ่นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์จึงก่อให้เกิดเผ่าพันธุ์ที่ดี ยึดมั่นในความกล้าหาญ การเสียสละและความยุติธรรม เหมือนได้แบบมาจากเทพเจ้า แต่มีนามว่า ‘เผ่าพันธุ์วีรบุรุษ’ (race of heroes) แม้ว่าจะเป็นมนุษย์ แต่ด้วยการปฏิบัติตน สร้างความดีงามขึ้น เมื่อเสียชีวิตลง ได้รับสถานะพิเศษถูกเรียกขานว่าเป็น ‘กึ่งมนุษย์ กึ่งเทพเจ้า’ (demi-gods) การเรียงลำดับของเฮสเทียดจัดให้เผ่าพันธุ์วีรบุรุษอยู่ในสถานะที่เป็นบรรพบุรุษเกิดขึ้นมาก่อนหน้ามนุษย์ยุคปัจจุบันหรือยุคเหล็ก แต่เนื่องจากเป็นเผ่าพันธุ์ที่มีชีวิตอยู่ในช่วงการทำสงครามสู้รบ

ทำลายล้างกันอย่างดุเดือดจน ท่วมเทพลงกำลังไปกับการสู้รบต้องสูญเสียชีวิตกันไปมากมาย สงคราม จึงเป็นทั้งสิ่งที่คร่าชีวิตของผู้คนเผ่าพันธุ์วีรบุรุษ แต่สงครามเองก็ให้รางวัล ในรูปแบบสร้างความเป็น อมตะความมีชื่อเสียงแก่นักรบ ผู้กล้าที่อุทิศชีวิตในสมรภูมิ ในลักษณะตัวตายแต่ชื่อยังอยู่ เผ่าพันธุ์ วีรบุรุษจึงเป็นเผ่าพันธุ์ที่ได้รับการเคารพและยกย่องจากคนรุ่นหลัง

เผ่าพันธุ์วีรบุรุษที่เฮเสียดกล่าวถึง ได้รับอิทธิพลมาจากผลงานของโฮเมอร์ จากมหากาพย์ อีเลียดกับโอดิสซีย์ เล่าความถึงสงครามกรุงทรอยและวีรกรรมของเหล่าวีรบุรุษ ผู้นำในฐานะตัวละคร เอกที่เข้าร่วมสงครามครั้งยิ่งใหญ่ของยุคโบราณ ทั้งฝ่ายกรีกและกรุงทรอยเอง ได้แก่ อาคิลิส อคา- เมมนอน เฮคเตอร์ เจ้าชายปารีส กษัตริย์โพอัมและโอดิสซีส เป็นต้น โดยเหล่าตัวละครเอก ในฐานะ กษัตริย์ ผู้ปกครอง วีรบุรุษและขุนศึก ได้แสดงออกถึงคุณธรรมของการเป็นผู้นำและชนชั้นสูง (aristocratic virtues) ในเรื่องความกล้าหาญ การยึดมั่นในเกียรติยศและศักดิ์ศรี การเสียสละเพื่อ ส่วนรวมและรักษาบ้านเมือง ความมีมิตรภาพ เป็นที่รักและเคารพนับถือของผู้คน คือบุคคลผู้เป็น แบบอย่างที่ดี ‘เผ่าพันธุ์วีรบุรุษ’ ของเฮเสียด ซึ่งต่อมาปรากฏเป็นเรื่องเล่าอยู่ในละครโศกนาฏกรรม กรีกยุคโบราณ ผ่านผลงานการประพันธ์ของ ‘โซโฟคลีส’ (Sophocles) ในเรื่อง ‘โอดิปุส เร็กซ์’ (Oedipus Rex) ต่อด้วยการเล่าถึงวีรกรรมของเหล่าผู้กล้าหาญทั้งเจ็ดในละครโศกนาฏกรรมของ ‘เอสคิลลัส’ (Aeschylus) ชื่อว่า ‘Seven Against Thebes’ ในการตีนครธีบส์ที่เหล็อรอดชีวิตกลับมา ได้เพียงหนึ่งคน¹⁶ วีรกรรมและชื่อเสียง ฝ่ายเทพปิตรซุสดำเนินการยกย่องให้เกียรติ เพื่อให้รางวัลตอบแทนคุณความดีที่ได้ปฏิบัติในช่วงที่ยังมีชีวิตด้วยการจัดสรรพื้นที่พิเศษ ดำเนินการคัดแยกเป็นการ เฉพาะออกมา เพื่อให้มีชีวิตอยู่ภายหลังจากความตาย โดยมีที่ตั้ง ณ ที่เกือบสุดขอบแผ่นดิน (Earth’s edge) เพื่อให้ดำเนินชีวิตสุขสบาย บนดินแดนที่มีชื่อเรียกว่า ‘เกาะแห่งผู้ได้รับการบูชาเคารพ’ (Isles of the Blessed Ones)¹⁷ อาจตีความหมายว่าเป็นดินแดนแห่งความสุขที่เรียกว่าสรวงสวรรค์สำหรับ ชีวิตภายหลังจากความตายก็คงไม่เกินไปนัก

การเกิดขึ้นของเผ่าพันธุ์วีรบุรุษ มีความแตกต่างไปจากเผ่าพันธุ์มนุษย์ที่เกิดขึ้นมาก่อนหน้า สถานะของเผ่าพันธุ์วีรบุรุษดีกว่าเผ่าพันธุ์ก่อนหน้าคือเผ่าพันธุ์สัมฤทธิ์ หากนำไปเปรียบเทียบในแง่ที่ว่า มนุษย์ทั้งสองเผ่าพันธุ์ชอบทำสงครามสู้รบกัน แต่การสู้รบของเผ่าพันธุ์สัมฤทธิ์ดำเนินอยู่ในลักษณะ ของการทำลายล้าง เป็นความตายที่สูญเปล่าตามที่เฮเสียดเล่าความมา ขณะที่การสู้รบของเผ่าพันธุ์ วีรบุรุษดำเนินอยู่ภายใต้คุณธรรมการแสดงออกถึงความกล้าหาญ การเสียสละ ความรักในเกียรติยศ ความมีศักดิ์ศรีของชนชั้นนักรบ เป็นสิ่งซึ่งเกิดขึ้นภายใต้ชุมชนการเมืองให้ความสำคัญกับการ ปฏิบัติ ตนและการแสดงออกถึงคุณธรรมของการเป็นนักรบ จะได้รับรางวัลตอบแทนกลับมาในรูปแบบของ

¹⁶คือ ‘Adrastus’ กษัตริย์แห่งนคร Argos

¹⁷Hesiod. Works and Days : 151-168. มีความหมายถึง ‘Elysium’ สถานที่พักผ่อนหลังความตายสำหรับคนที่ ทำความดี มีคุณธรรม

การยกย่อง การเคารพ ตัวตายแต่ชื่อ (เสียง) ยังอยู่ ถูกกล่าวถึงเป็นแบบอย่างที่อยู่ในความทรงจำของผู้คนในฐานะวีรบุรุษ บุคคลผู้ยิ่งใหญ่ (great man) เหมือนกับชื่อเรียกยุคและเผ่าพันธุ์ของเฮสเสียด

การปรากฏของเผ่าพันธุ์วีรบุรุษมีนัยสะท้อนถึงแนวคิดทางวิวัฒนาการของเผ่าพันธุ์มนุษย์ที่ยังไม่เสื่อมถอยเลวร้ายไปสู่เผ่าพันธุ์สุดท้ายซึ่งมีคุณค่าน้อยที่สุด คือเผ่าพันธุ์เหล็กไปเลยเสียทีเดียว การเกิดของเผ่าพันธุ์วีรบุรุษขึ้นมาแทรกคั่นกลางระหว่างเผ่าพันธุ์สัมฤทธิ์กับเผ่าพันธุ์เหล็ก มีนัยถึงธรรมชาติการดำเนินชีวิตของมนุษย์ หากยังคงมีปฏิบัติตนมีคุณธรรม ยึดมั่นในความรู้ ความสามารถ คำนึงถึงเรื่องความยุติธรรม ชีวิตและสังคมมนุษย์ก็ยังมีหวัง จะเป็นสิ่งที่คอยช่วยพัฒนา ค้ำยันไม่ให้มนุษย์ตกหล่นไปสู่ธรรมชาติด้านที่ชั่วร้าย มีแต่ความเห็นแก่ตัว ตลอดจนบรรเทาเบาบาง ความยากลำบาก ซึ่งมนุษย์ส่วนใหญ่มักมีแนวโน้มเดินไปในเส้นทางดังกล่าวอย่างเต็มตัว พร้อมกับผลักดันชุมชนการเมืองไปในทิศทางเดียวกัน แต่ในกระแสของความเสื่อมอย่างน้อยก็ยังมีตัวอย่างมนุษย์ต้นแบบของวีรบุรุษ นักรบ ผู้กล้าที่อุทิศตัวเสียสละเพื่อสร้างคุณประโยชน์ มีคุณค่าแก่การยกย่องสรรเสริญปรากฏขึ้นมา อยู่ในลักษณะเป็นการแสดงออกทางการกระทำวีรกรรมความกล้าหาญ ความเข้มแข็ง ทำหน้าที่เป็นผู้นำ ผู้ปกครอง ผู้คอยปกป้องแผ่นดินและผู้คนในยามที่บ้านเมืองเกิดศึกสงคราม การให้คุณค่า การได้รับเกียรติของเผ่าพันธุ์วีรบุรุษกลายมาเป็นธรรมเนียมการปฏิบัติเพื่อให้เกียรติ ยกย่องบุคคลผู้ที่มีความกล้าหาญ อุทิศตนและเสียสละชีวิตเพื่อปกป้องรักษาผู้คนและแผ่นดิน (บ้านเกิด) (patriotic) ภายใต้แนวคิดและอุดมการณ์ความรักในปิตุภูมิ (patriotism) ชาตินิยม (nationalism) ที่เกิดขึ้นในยุคต่อมา

เผ่าพันธุ์สุดท้ายที่เทพิดรชุสบัญชาให้สร้างขึ้นได้แก่ ‘เผ่าพันธุ์เหล็ก’ (iron race) ในฐานะเผ่าพันธุ์ที่กำลังมีชีวิตอยู่บนโลกมนุษย์ คืออยู่ร่วมสมัยกับเฮสเสียด ทว่า ‘เฮสเสียด’ กลับอุทานแสดงถึงความไม่ชอบออกมาอย่างชัดเจนว่า ไม่อยากให้ตนเองเป็นเผ่าพันธุ์เดียวกันกับเผ่าพันธุ์นี้ ตัวเขาน่าจะเสียชีวิตไปก่อนหน้าหรือไมเช่นนั้นก็ไม่ต้องเกิดมีชีวิตขึ้นมา เพื่อจะมารับรู้ถึงความชั่วร้ายและหายนะต่าง ๆ ที่เผ่าพันธุ์เหล็กได้สร้างให้เกิดขึ้น เฮสเสียดบรรยายการมีชีวิตของเผ่าพันธุ์เหล็กเอาไว้ยืดยาวกว่าเผ่าพันธุ์อื่น ๆ ที่เกิดขึ้นมาก่อนหน้า การดำเนินชีวิตของเผ่าพันธุ์เหล็กต้องเผชิญหน้ากับความยากลำบากต่าง ๆ นานา ใช้ชีวิตอยู่กับการตรากตรำทำงานหนักอย่างไม่ได้หยุดหย่อน มีชีวิตที่ต้องทนทุกข์ทรมานอยู่เป็นนิจ (men work and grieve unceasingly) และเมื่อยามราตรีมาเยือนเขาก็สูญหายตายไปจากโลกนี้¹⁸ซึ่งมีความหมายถึงการมีชีวิตอยู่ที่แสนสั้น แม้ว่าจะเป็นเผ่าพันธุ์ที่เกิดขึ้นจากส่วนผสมระหว่างความดีกับความเลว แต่เทพเจ้าเองก็ยังกำหนดให้การดำเนินชีวิตของผู้คนเผ่าพันธุ์

¹⁸ Hesiod. Works and Days : 181.

เหล็ก ต้องแบกรับภาระอันหนักหน่วง (harsh burdens) มีชีวิตที่เผชิญกับความยากลำบากกว่า
เผ่าพันธุ์อื่น และสุดท้ายจบลงที่เทพบิดรซุสลงมือทำลายเผ่าพันธุ์เหล็ก¹⁹

เฮสิียดบรรยายถึงรูปแบบและลักษณะทางกายภาพ รวมถึงความสัมพันธ์อันน่าหดหู่
ปราศจากการเคารพนับถือ ไม่มีสิ่งที่ดีให้แกกันระหว่างสมาชิกของเผ่าพันธุ์เหล็กตั้งแต่สมาชิกที่อาศัย
อยู่ร่วมครัวเรือนเดียวกัน ไปจนถึงชุมชนการเมืองมีความผิดปกติไปจากเผ่าพันธุ์ที่เกิดขึ้นมาก่อนหน้า
ดังนี้ ‘ฝ่ายทารกมีผมสีขาวยังแต่แรกเกิด ฝ่ายของบิดาก็ไม่มีความผูกพันที่แสดงถึงความห่วงหาอาทร
ใด ๆ กับบุตร เช่นเดียวกับบุตรแม้ว่าจะถูกเลี้ยงดูมาก็ไม่เกิดความผูกพันใด ๆ กับทางบิดา เช่นเดียวกัน
กับเจ้าเรือนปฏิบัติกับผู้เป็นแขกแปลกหน้ามาเยี่ยมเยือน ไม่มีมิตรภาพระหว่างมิตรสหาย ความรัก
ความสามัคคีกันฉันทพี่น้องที่เคยเกิดขึ้นเมื่อในอดีตจะไม่เกิดขึ้นอีกต่อไป’²⁰

ความสัมพันธ์ของผู้คนในยุคเผ่าพันธุ์เหล็กแม้ว่าจะจะเป็นบุคคลร่วมสายเลือดเดียวกัน ใช้ชีวิต
เติบโตถูกเลี้ยงดูภายใต้พ่อแม่เดียวกัน แต่ปราศจากความรัก ความเห็นอกเห็นใจ ความผูกพัน
มิตรภาพและความเอื้ออาทรระหว่างคนในครอบครัวเดียวกัน ที่เลวร้ายไปกว่านั้นคือสมาชิกใน
ครอบครัว กลับมาทำร้ายถึงขั้นลงมือฆ่ากันเอง เนื่องจากเห็นความสำคัญและยึดอยู่กับ
ผลประโยชน์ ที่ตัวเองต้องการมากกว่าจะคำนึงถึงบุคคลร่วมสายเลือดตั้งแต่พ่อแม่พี่น้องจนถึงญาติ
ของตนเอง เฮสิียดยังกล่าวถึงชีวิตของผู้คนในยุคเผ่าพันธุ์เหล็ก ที่ความสัมพันธ์และความผูกพันทาง
สายเลือดเดียวกันแทบไม่มีความหมายเพิ่มเติมอีกว่า

‘ในไม่ช้าพวกเขาก็แสดงความอกตัญญูต่อบิดามารดาผู้แก่เฒ่าชรา อีกทั้งกล่าวถ้อยคำที่หยาบ
คายใช้วิพากษ์และลงโทษผู้ที่เคยเลี้ยงดูพวกเขาอย่างไม่รีรอ เป็นบุคคลที่มีนิสัยเกเร ปฏิบัติตนเมิน
เฉยไม่ใยดีต่อการลงโทษของเทพเจ้า ทั้งไม่ให้ความสนใจมาดูแลบุพการีที่เคยเลี้ยงดูตนเองมา ในยาม
เมื่อพวกท่านอย่างเข้าสู่วัยชรา’ ขณะที่บ้านเมืองก็เต็มไปด้วยเรื่องความขัดแย้ง ขาดความรัก ความ
สามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเป็นสิ่งที่หาได้ยาก ผู้คนต่างหันมาทำร้ายเข่นฆ่ากันเอง ‘ด้านผู้คน
ในชุมชนต่างทำศึกสงครามเพื่อยึดทำลายบ้านเมืองของฝ่ายตรงกันข้าม บุคคลผู้ยึดมั่นความยุติธรรม
ประพฤติดุปฏิบัติตนดี คนที่ซื่อสัตย์จะโดนดูถูกเหยียดหยาม แต่กลับยกย่องให้การสรรเสริญคนเลว
คนหยาบช้า’²¹

เฮสิียดยังกล่าวเสริมถึงความวิปริตผิดเพี้ยน ผิดปกติในความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนว่า ‘เรื่อง
ของพลังกำลังจะกลายมาเป็นความถูกต้อง’ (might will be right) ในความหมายเช่นเดียวกับ ‘ความ
ยุติธรรมคือผลประโยชน์ของผู้ที่แข็งแกร่งกว่า’ ใครที่มีอำนาจ อารูธ กำลังความแข็งแรงกว่าในเชิง

¹⁹ สังเกตบทบาทและอำนาจของเทพเจ้าในการลงโทษมนุษย์ด้วยการทำลายล้างของเทพกรณัมกรีก ส่งผ่านมายัง
การลงโทษด้วยการพิพากษามนุษย์ของคริสต์ศาสนา (Judgement Day)

²⁰ Hesiod. Works and Days : 178.

²¹ Hesiod. Works and Days : 180.

กายภาพก็ใช้บีบบังคับเอากับบุคคลที่อ่อนแอกว่า ปราศจากหนทางต่อสู้ เช่นเดียวกับเรื่องความ อับอายขายหน้าก็ไม่มีอยู่ ผู้คนต่างจ้องที่จะใช้กำลังมุ่งทำร้ายกัน คนชั่วจะใช้คำพูดที่บิดเบือนเพื่อให้ ตนเองดูเป็นคนดี อีกทั้งการลงสัตย์สาบานเป็นเรื่องที่ไม่อาจเชื่อถือได้อีกต่อไป²²

จากคำอธิบายในข้างต้น คือการสะท้อนภาพของชีวิตของผู้คนที่ดำเนินอยู่โดยปราศจาก คุณธรรม หลักการ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อสร้างให้เกิดระเบียบ แบบแผนความเป็นอยู่ที่ดีที่สงบสุขให้เกิด ขึ้นมา หากการใช้พลังกำลังเป็นเกณฑ์ในการตัดสิน ยึดว่าเป็นความยุติธรรมไปเสียแล้ว สังคมและ ความเป็นอยู่ของมนุษย์เผ่าพันธุ์เหล็กก็เรียกว่า ไม่แตกต่างกันไปจากชีวิตของสัตว์ที่อาศัยอยู่ใน ธรรมชาติ อยู่ในป่าเขา ดำเนินอยู่ภายใต้กติกาที่ว่า สัตว์ตัวใหญ่ตัวโตกว่า มีพลังกำลัง เขี้ยวเล็บ อันแหลมคมเป็นอาวุธก็จะเอาชนะ ครอบครองความเป็นใหญ่เหนือสัตว์ที่ตัวเล็กกว่า มีพลังกำลัง เขี้ยวเล็บที่เล็กกว่า ถือเป็นความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจที่ไม่อาจแปรเปลี่ยนไปเป็นอย่างอื่นได้เลย ดังนั้น มนุษย์จะต้องไม่ถอยหลังกลับไปสู่การอาศัยอยู่ในสภาวะธรรมชาติเหมือนกับสัตว์ป่า ที่ยึดโยงความ ยุติธรรมไว้กับเรื่องของพลังกำลังเพียงอย่างเดียว²³ เนื่องจากมนุษย์นั้นยังมีความคิด มีการใช้เหตุผล สร้างความรู้ คุณธรรม ความยุติธรรม รวมไปถึงเป็นเผ่าพันธุ์ที่มีอารมณความรู้สึกร่วมกันกับบุคคลอื่น ที่แสดงออกถึงความละเอียดย่อนทั้งความสงสาร มีความเห็นใจ (sympathy) ความเอื้ออาทร (kindness) ความเข้าอกเข้าใจในความเป็นเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน (empathy) สิ่งเหล่านี้ถือเป็น คุณสมบัติที่สัตว์ต่าง ๆ ไม่มี แสดงถึงการยกระดับ มีความเจริญก้าวหน้า ทั้งในด้านอารยธรรมและ ศิลปวิทยาการความรู้ต่าง ๆ คือสิ่งที่พิสูจน์แล้วว่าไม่ได้สร้างขึ้นหรือเกิดการพัฒนามาจากการใช้ พลังกำลัง ความแข็งแรงในทางกายภาพเข้าจัดการเพียงอย่างเดียว เมื่อมนุษย์มีความเจริญก้าวหน้า และเกิดพัฒนาการในสิ่งที่กล่าวมาได้ มนุษย์ก็ต้องนำมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์และสร้างความอยู่ รอดให้กับเผ่าพันธุ์มนุษย์เอง

อย่างไรก็ตามรายละเอียดในความเลวร้ายของชีวิตเผ่าพันธุ์เหล็กยังไม่จบลงเพียงเท่านี้ เฮสิออดยังบรรยายถึงสภาพความเป็นอยู่ของผู้คนเผ่าพันธุ์เหล็กต่อไปว่า ‘ผู้คนต่างใช้ถ้อยคำที่รุนแรง มีหน้าตาบูดบึ้ง ขอบที่จะทำร้ายกัน ด้านของคนที่ชั่วก็เต็มไปด้วยความรู้สึกริษยา’²⁴ จนกระทั่งความ ชั่วร้ายทั้งหลายได้ดำเนินมาจนถึงจุดที่เหล่าเทพเจ้าก็ไม่อาจทนดูพฤติกรรมแสนชั่วร้ายของมนุษย์ได้ อีกต่อไป เฮสิออดกล่าวถึงการตัดสินใจของเทพเจ้าว่า ‘เทพบิดรซุสจึงตัดสินใจดำเนินการเก็บซ่อน บุคคลที่ตนเองรักไว้ในชุดสีขาวยุติธรรม (Righteousness) และรู้จัก

²² Hesiod. Works and Days : 170-180.

²³ หากกล่าวในความคิดของปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ คือ ‘สภาวะธรรมชาติ’ (state of nature) ของนักปรัชญา การเมืองในทฤษฎีสัญญาประชาคม (social contract theory) เพื่อบอกว่ารัฐ คือสิ่งที่ผู้คนในสังคมเห็นพ้องต้องกัน ให้สร้างขึ้น มา ทำให้รัฐเป็นสิ่งที่ช่วยให้นักมนุษยหลุดพ้นออกมาจากสภาวะความเป็นอยู่ที่ใกล้เคียงกับสัตว์

²⁴ Hesiod. Works and Days : 195-198.

ความอับอาย (Shame)²⁵ ซึ่งชุดสีขาวที่กล่าวถึงมีความหมายถึงผ้าที่ใช้คลุมศพตอนตายเก็บซ่อนเพื่อไม่ให้ผู้อื่นรู้เห็นถึงความน่าอับอาย

วิเคราะห์แนวคิดที่ปรากฏอยู่ใน ‘เทพปกรณัมว่าด้วยเผ่าพันธุ์’ (myth of races) แนวคิดว่าด้วยวิวัฒนาการสังคมมนุษย์

มีนักวิชาการตีความเทพปกรณัมแห่งเผ่าพันธุ์ เป็นรูปแบบการวิเคราะห์ในเรื่องกำเนิดและที่มาของเทพปกรณัม (genetic myth) รูปแบบทางด้านโครงสร้าง (structural arrangement) ที่ให้รายละเอียดในแต่ละเผ่าพันธุ์ต่างก็มีช่วงเวลา (time) ช่วงอายุของแต่ละเผ่าพันธุ์ (its own age) ตั้งแต่การเกิด ใช้ชีวิตเจริญเติบโต รูปแบบของความตายและชีวิตภายหลังความตายแสดงที่เกิดขึ้นแตกต่างกันออกไปในแต่ละเผ่าพันธุ์ นอกจากนี้การวิเคราะห์รูปแบบทางโครงสร้างเทพปกรณัมของแต่ละเผ่าพันธุ์ดำเนินอยู่ในลักษณะของการจับคู่เพื่อเปรียบเทียบ ในลักษณะของ ‘การแยกขั้วตรงกันข้าม’ (antithetical aspects) ด้วยการใช้เกณฑ์ทางด้าน ‘คุณธรรม’ (virtue) และ ‘ความชั่วร้าย’ (evil deeds) ซึ่งส่งผลต่อการเกิดความยุติธรรมและปฏิบัติตัว ‘หยิ่งยโสโอหัง’ (hubris) แยกระหว่างเผ่าพันธุ์ทองคำกับเผ่าพันธุ์เงิน และเผ่าพันธุ์ทองสัมฤทธิ์กับเผ่าพันธุ์วีรบุรุษ เพื่อให้เห็นว่าในแต่ละยุคแต่ละเผ่าพันธุ์เกิด ‘โครงสร้างการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความสัมพันธ์ในเชิงวิพากษ์วิธีภายใต้ระบบของความเป็นขั้วตรงข้าม’ (dialectical relationship of a system of antinomies) ส่งผลต่อชีวิตของผู้คนในแต่ละเผ่าพันธุ์ ซึ่งชีวิตความเป็นอยู่ของเผ่าพันธุ์ที่เกิดมาก่อนหน้า ในฐานะบรรพบุรุษย่อมส่งต่อไปยังเผ่าพันธุ์ต่อมาที่เป็นลูกหลานอย่างปฏิเสธไม่ได้²⁶

‘เฮสเสียด’ แบ่งกำเนิดและวิวัฒนาการเผ่าพันธุ์มนุษย์ออกเป็นห้าเผ่าพันธุ์ โดยใช้เกณฑ์ด้านมูลค่าของ ‘วัตถุธาตุ’ (metal) เริ่มต้นจากวัตถุธาตุที่มีมูลค่าสูงสุดได้แก่ทองคำ ไล่เรียงลงไปเป็นเงิน สัมฤทธิ์และเหล็กที่มีมูลค่าต่ำสุดตามลำดับ ในขณะที่เดียวกันอาจพิจารณาการจัดเรียงลำดับวัตถุธาตุ

²⁵ ชาวกรีกรวมไปถึงผู้คนในโลกยุคโบราณเช่นชาวจีน ญี่ปุ่นและอาหรับ มีคุณธรรมและพฤติกรรมการแสดงออกอยู่ภายใต้การกำกับของ ‘วัฒนธรรมการกลัวเสียหน้า’ หรือให้ความสำคัญกับเรื่องของเกียรติยศศักดิ์ศรี (shame/honor culture) ที่เกิดจากการปฏิบัติต่อบุคคลภายนอก กลัวถูกไม่ได้รับการยอมรับและถูกขับออกจากสังคม (ostracism) ที่มีความแตกต่างไปจากความรู้สึกที่สร้างและเกิดขึ้นจากภายในจิตใจของบุคคลเอง เก็บซ่อนอยู่ภายในจิตใจและความคิด เกิดขึ้นกับผู้คนในยุคต่อมาโดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดในทางคริสต์ศาสนากับการปลูกฝังให้เกิด ‘วัฒนธรรมความรู้สึกผิด’ (guilt/fear culture) ซึ่งความรู้สึกนั้นติดตัวไปยังชีวิตหลังความตายด้วย โดยมีงานที่ผลิตขึ้นมาในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองของ ‘นักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม’ (cultural anthropology) ‘Ruth Benedict’ The Chrysanthemum and the Sword. อธิบายเปรียบเทียบ ‘shame/honor culture’ เป็นวัฒนธรรมของชาวญี่ปุ่น ส่วน ‘guilt culture’ เป็นของชาวอเมริกัน

²⁶ Jean-Pierre Vernant. (2006) op.cit., pp.28-30.

ของ 'เฮเสียด' มีความเชื่อมโยงกับพัฒนาการความก้าวหน้าทางความรู้เกี่ยวกับวัตถุธาตุ ที่มนุษย์เริ่มมีความรู้ทางเทคโนโลยีโดยสามารถสกัดและแยกสินแร่ ปูทางไปสู่การประดิษฐ์คิดค้นเครื่องมือเครื่องใช้ให้เปลี่ยนแปลงไปจากผ่านมาในยุคสมัยใหม่รู้จักกันในชื่อ 'ยุคสัมฤทธิ์' และ 'ยุคเหล็ก' ในฐานะเป็นยุคการศึกษาทางโบราณคดี (archaeology) ใช้แบ่งวิวัฒนาการเครื่องมือเครื่องใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์ โดยวิเคราะห์จากวิทยาการความรู้ในการประดิษฐ์คิดค้นอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ของมนุษย์ (homo faber) ที่มีความแตกต่างทางด้านวัตถุดิบที่นำมาประกอบและประดิษฐ์ขึ้น รูปแบบการใช้รวมถึงความแข็งแรงทนทานที่แต่ละวัตถุดิบมีความแตกต่างกันออกไป หากกล่าวโดยสรุปเฮเสียดใช้รูปแบบจินตนาภาพกับมนุษย์ในยุคทองคำกับยุคเงิน ส่วนยุคสัมฤทธิ์ ยุคเหล็กเป็นยุคที่เกิดขึ้นจริงตามหลักฐานทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ ขณะที่ยุควีรบุรุษคือ การย้อนรำลึกไปถึงเหตุการณ์สงครามทรอย (Trojan war) ที่เกิดขึ้นจริงก่อนหน้าเฮเสียดประมาณห้าร้อยปี หรืออาจใช้เหตุการณ์ของสงครามมาเป็นวัตถุดิบ ซึ่งได้มาจากการเล่าเรื่องราวเชิงมหากาพย์ของโฮเมอร์ ที่เกิดขึ้นก่อนหน้าเฮเสียดประมาณร้อยกว่าปี ต่อเนื่องมาจนถึงยุคเหล็กซึ่งเป็นช่วงที่เฮเสียดมีชีวิตอยู่ สอดคล้องกับเนื้อหาที่มีรายละเอียดเรื่องราวการดำเนินชีวิตของเกษตรกร ในฐานะชาวบ้านที่ต้องต่อสู้ดิ้นรนหาเลี้ยงปากท้อง มีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดหากเปรียบเทียบกับการกล่าวยกย่องสรรเสริญถึงเรื่องราววีรกรรมของวีรชน เหล่าชนชั้นสูง ชนชั้นนักรบที่ดำเนินมาก่อนหน้าในงานของโฮเมอร์

เนื้อหารายละเอียดของเทพปกรณัมว่าด้วยเผ่าพันธุ์ของเฮเสียด สามารถจัดเรียงตามอันดับของโลหะวัตถุที่มีมูลค่ามากไปหามูลค่าน้อย อยู่ภายใต้คำอธิบายที่เรียกว่า 'ยุคที่เคลื่อนตัวไปข้างหน้าพร้อมกับความเสื่อม' (order progressive deterioration/decline) ซึ่งเป็นการเคลื่อนที่ในลักษณะเป็นเส้นตรง (linear) ประกอบด้วย 1. เผ่าพันธุ์ทองคำ (races of gold) 2. เผ่าพันธุ์เงิน (races of silver) 3. เผ่าพันธุ์สัมฤทธิ์ (race of bronze) 4. เผ่าพันธุ์วีรบุรุษ (races of heroes) และ 5. เผ่าพันธุ์เหล็ก ความเจริญเกิดและเริ่มต้นขึ้นในเผ่าพันธุ์ทอง เผ่าพันธุ์ทองในฐานะยุคที่มนุษย์มีความเจริญสูงสุด ตามมาด้วยเผ่าพันธุ์เงินที่ลดระดับลง การเกิดขึ้นของเผ่าพันธุ์สัมฤทธิ์และเผ่าพันธุ์เหล็กสะท้อนถึงมนุษย์ไม่สามารถรักษาสถานะเดิมที่ดีเอาไว้ เราจึงเรียนรู้จากเทพปกรณัมของเผ่าพันธุ์มนุษย์ถึงเส้นทางของวิวัฒนาการมนุษย์ที่ดำเนินอยู่ในลักษณะของความเสื่อมถอย ซึ่งคำอธิบายในลักษณะของความเสื่อมถอยเป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นกับสังคมและอยู่ในความสนใจของมนุษย์มาตลอด

การเรียงลำดับดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองและความเสื่อมที่เกิดขึ้นตามมาหลังจากนั้นพิจารณาได้ว่าเป็นการจัดเรียงที่แปลกใหม่ในยุคของเฮเสียด ที่มีความแตกต่างออกไปจากการจัดเรียงความเป็นมาของมนุษย์ของกรีกโบราณที่เกิดขึ้นก่อนหน้า 'เฮเสียด' ปรากฏอยู่ในรูปของ 'วัฏจักร' (cycle) ในลักษณะของการหมุนวนเวียนมีการสลับกันไปมาอยู่ซ้ำแล้วซ้ำเล่า โดยไม่สามารถระบุชัดเจนลงไปได้ว่ามีจุดเริ่มต้น จุดสูงสุดและจุดสิ้นสุด เป็นความรู้ในเชิงจารีตซึ่งได้จำลองแบบและรับอิทธิพล ความเป็นไปในโลกธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับชีวิตมนุษย์ในแต่ละช่วงเวลาที่ถูกจัดแบ่งออกมา

เช่นการสลับหมุนเวียนของความสว่างกับความมืด เกิดกลางวันกับกลางคืน จนถึงการเปลี่ยนแปลงของฤดูกาลต่าง ๆ เป็นความเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของสรรพสิ่งต่าง ๆ รวมไปถึงมนุษย์

เทพปรณัมแห่งเผ่าพันธุ์มนุษย์กับแนวคิดคุณธรรมและความยุติธรรม

‘เฮเสียด’ ยังใช้ประเด็นในเรื่องที่มนุษย์ละทิ้งความยุติธรรม (justice) คือกฎเกณฑ์พื้นฐานของการมาอาศัยอยู่ร่วมกัน ผู้คนที่ไม่ใส่ใจต่อคุณธรรมด้านความยุติธรรม ไม่ให้ความสำคัญต่อระเบียบแบบแผนเป็นบุคคลประเภทที่ปราศจาก ‘ความละอาย’ (shame)²⁷ ปฏิบัติตนลงมือกระทำการด้วย ‘ความหยิ่งยโสโอหัง’ (hubris or overweening/extreme pride) การกระทำดังกล่าวคือความบกพร่อง ความผิดปกติ คือความชั่วร้ายที่ชาวกรีกโบราณให้ความสำคัญอย่างยิ่งยวด มีความหมายถึงการที่มนุษย์ไม่รู้จักประมาณตน ไม่รู้จักตนเอง ไม่มีความรู้และคุณธรรมในเรื่องความพอประมาณ รับรู้ว่ามีสิ่งใดควรปฏิบัติหรือไม่ควรปฏิบัติเพื่อใช้ปกครองควบคุมตนเองไม่ให้ประพฤติตนไปในทางที่ สุดโต่ง (extremely) กระทำการใดเกินไปจากข้อจำกัดและก้าวพ้นขอบเขต (boundary) ของความเป็นมนุษย์ ผู้ที่ปฏิบัติตนในแบบ ‘หยิ่งยโสโอหัง’ ผู้ที่มีความ ‘หยิ่งยโสโอหัง’ แสดงออกถึงการไม่เอาใจใส่ ไม่คำนึงถึงสถานะ บทบาท หน้าที่ที่มีความเหมาะสมกับตัวเอง ‘ความหยิ่งยโสโอหัง’ เกิดขึ้นทั้งกับเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน สร้างให้เกิดความเสียหาย ความสูญเสีย เช่นผู้นำ ผู้ปกครองที่เป็นเผด็จการปกครองใช้อำนาจในลักษณะที่ไม่สนใจชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ใต้ปกครอง ผลที่จะเกิดกับบ้านเมือง ความหยิ่งยโสโอหังหากเกิดขึ้นกับสิ่งที่สูงกว่า หมายถึงการแสดงความไม่เคารพบูชาเทพเจ้า เฮเสียดเตือนว่าจะตามมาด้วยการถูกลงโทษจากเทพเจ้า ผลของมันย่อมนำมาพบบุคคลผู้แสดงความหยิ่งยโสโอหังไปสู่ความยากลำบาก ความทุกข์ทรมาน²⁸

ส่วนการปฏิบัติตนในแบบ ‘หยิ่งยโสโอหัง’ ดังกล่าวนี้มีความสัมพันธ์แยกไม่ออกจากการเป็นบุคคลผู้มีความยุติธรรม หมายถึงบุคคลที่ปฏิบัติตนยโสโอหังไม่อาจดำรงตนเป็นบุคคลที่มีความยุติธรรม เหล่านี้เป็นตัวแบ่งแยกและจัดลำดับเผ่าพันธุ์มนุษย์ มนุษย์ที่ยึดถือความยุติธรรม ปฏิบัติตนด้วยการเคารพความยุติธรรม ใช้ความยุติธรรมเป็นหลักการเกิดขึ้นในช่วงสองเผ่าพันธุ์ได้แก่ เผ่าพันธุ์ทองคำและเผ่าพันธุ์เงิน ซึ่งเป็นเผ่าพันธุ์ที่ดี เทพเจ้าก็เฝ้าคอยดูแล แต่หลังจากมนุษย์ละทิ้ง ไม่ให้ความใส่ใจกับความยุติธรรม เหล่าเทพเจ้าก็ละทิ้งมนุษย์ไปด้วย เผ่าพันธุ์ที่ดีกว่าคือเผ่าพันธุ์สัมฤทธิ์และเผ่าพันธุ์เหล็กจึงได้ถือกำเนิดขึ้นมา แต่ก็ถูกทำลายลงด้วยน้ำมือของทั้งเทพเจ้าและมนุษย์ด้วยกันเอง ขณะที่เผ่าพันธุ์วีรบุรุษมีความแตกต่างออกไป โดยมีความเชื่อมโยงกับความยุติธรรมอาศัยคุณธรรมใน

²⁷ Eduard Zeller.op,cit., p. 27.

²⁸ ในชุมชนแบบจารีตโบราณ การแสดงออกถึงการเคารพ บูชาในเทพเจ้า หมายถึงการเซ่นสังเวย การปฏิบัติตามแบบแผนธรรมเนียมของชุมชนการเมือง คือการยอมรับความเป็นสมาชิกของชุมชนการเมือง

เรื่องความกล้าหาญ การเสียสละและรักษาเกียรติยศชื่อเสียง จึงได้รับรางวัลจากเทพเจ้าและการยกย่องจากเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

เกิดขึ้นของยุคเผ่าพันธุ์วีรบุรุษอาจตั้งข้อสังเกตได้ว่า เป็นยุคที่เข้ามาแทรกโดยไม่มีการเรียงตามลำดับหรือมูลค่าของโลหะวัตถุเหมือนกับยุคอื่น ๆ ซึ่งถูกจัดลำดับแสดงให้เห็นมาก่อนหน้า ยุควีรบุรุษคือความคิดของมนุษย์ภายใต้ความต้องการใน ‘การหวนกลับของเวลา’ (reversal of time) คือไม่ต้องการให้เวลาเดินไปข้างหน้า ยุควีรบุรุษเป็นยุคที่ปรากฏเรื่องราววีรกรรมโดดเด่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของการยึดถือเกียรติยศ แสวงหาความมีชื่อเสียง มีความกล้าหาญ การเสียสละ (ในสงคราม) เป็นการอุทิศตัวให้กับบ้านเมือง การยึดมั่นในความสัมพันธ์กับคนใกล้ชิดในรูปของความรักแบบมิตรภาพ (friendship) และความซื่อสัตย์ของมนุษย์ได้ถูกจัดว่าเป็นคุณธรรมที่มีความสำคัญ ก่อตั้งกับบุคคลผู้ถือครองและส่งผลต่อชุมชนการเมือง คือคุณธรรมหลักสำคัญนำไปสู่การยกย่องสรรเสริญ ถูกจารึกชื่อไว้ในประวัติศาสตร์เพื่อให้ผู้คนรุ่นหลังจดจำเป็นแบบอย่าง ทำให้บุคคลผู้นั้นมีสถานะเป็นถึง ‘กึ่งเทพเจ้า’ (demi-gods) มีความหมายความสำคัญสำหรับชาวกรีก เพราะการได้รับความชื่นชมดังกล่าว คือการบรรลุเป้าหมายและสถานะของ ‘ความเป็นอมตะ’ (immortality) จากวีรกรรมและที่ได้รับการกล่าวถึง อยู่ในความทรงจำของผู้คน ดำรงอยู่ข้ามยุคข้ามสมัย ข้ามวัฒนธรรมถือเป็นแบบอย่างให้แก่คนรุ่นหลัง

ที่กล่าวมายุคเผ่าพันธุ์วีรบุรุษจึงเป็นยุคที่เกิดขึ้นมาคั่นกลางระหว่างยุคเผ่าพันธุ์สัมฤทธิ์ (race of bronze) กับยุคเผ่าพันธุ์เหล็ก (race of iron) โดยอาจพิจารณาต่อได้ว่า การถือกำเนิดยุคเผ่าพันธุ์วีรบุรุษ มีนัยว่าชะลอวิถีความเสื่อมของมนุษย์ (decline) ที่ดำเนินไปในทิศทางตรงกันข้ามกับเส้นทางของความเสื่อมที่มีมาก่อนหน้า คือเริ่มต้นจากยุคเผ่าพันธุ์ทองคำ (race of gold) มาสู่ยุคเผ่าพันธุ์เงิน (race of silver) และยุคเผ่าพันธุ์สัมฤทธิ์ นอกจากนี้เผ่าพันธุ์วีรบุรุษอยู่ในฐานะของยุคสมัยที่สามารถเกิดซ้ำขึ้นมาได้ทุกเวลาทั้งในปัจจุบันและอนาคต ภายใต้เงื่อนไขหากมีบุคคลที่มีคุณธรรมและปฏิบัติตนเหมือนอย่างเผ่าพันธุ์วีรบุรุษที่เกิดขึ้นมาก่อนหน้า การเกิดซ้ำเป็นสิ่งที่ทำให้เผ่าพันธุ์วีรบุรุษเป็นเผ่าพันธุ์ที่มีลักษณะเฉพาะตัว มีความแตกต่างไปจากเผ่าพันธุ์อื่น ที่ไม่อาจหวนกลับมาเกิดซ้ำได้

ขณะเดียวกันเทพปกรณัมแห่งเผ่าพันธุ์ยังสะท้อนถึงความสำคัญในเรื่องสภาวะ และชีวิตภายหลังความตายของแต่ละเผ่าพันธุ์ ถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญกับชาวกรีกโบราณ นอกจากการดำเนินชีวิตขณะยังมีชีวิตอยู่ เสดียังใช้ชีวิตการเปรียบเทียบชะตากรรมภายหลังความตายของแต่ละเผ่าพันธุ์ (posthumous fate) ที่มีความแตกต่างกันออกไป โดยได้รับเกียรติอยู่ในสภาวะของการเป็นกึ่งเทพเจ้ากึ่งมนุษย์ สำหรับเผ่าพันธุ์ทองคำและเงินในฐานะช่วงที่มีชีวิตอยู่ปฏิบัติตนตั้งมั่นอยู่ในคุณงามความดี อยู่อาศัยกันอย่างสงบสุข เทพเจ้าจึงให้รางวัลกับชีวิตภายหลังความตายตอบแทน คือยังคงมีชีวิตที่ดีภายหลังความตายเฉกเช่นเดียวกันกับ สภาวะวีรบุรุษ (heroes) ของเผ่าพันธุ์วีรบุรุษ ทั้งสามเผ่าพันธุ์ที่กล่าวมานี้ อาจเรียกได้ว่า แม้ตัวตายแต่ชื่อเสียงก็ยังคงอยู่ ไม่ตายตามร่างกายไปด้วย

แต่สำหรับสองเผ่าพันธุ์ที่กำเนิดขึ้นมาภายหลัง คือเผ่าพันธุ์สัมฤทธิ์และเผ่าพันธุ์เหล็ก เมื่อครั้งยังมีชีวิตปฏิบัติตนไม่เชื่อฟังเทพเจ้า เต็มไปด้วยความชั่วร้าย ความตายเกิดขึ้นจากความขัดแย้ง ใช้กำลังอาวุธมาต่อสู้กันและเข่นฆ่าเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ตนเองต้องการ ผู้คนจึงล้มตายไปโดยปราศจากชื่อเสียงเรียงนาม (the dead)

การได้รับเกียรติยศ มีชื่อเสียงเป็นที่จดจำ ทำให้มนุษย์มีสถานะที่ใกล้เคียงกับเทพเจ้า อีกทั้งการมีชีวิตที่ดีภายหลังความตายของเผ่าพันธุ์ทองคำ เงินและวีรบุรุษสะท้อนถึงแนวคิดในเรื่องความยุติธรรมที่มนุษย์ในฐานะผู้ถูกสร้างและเป็นผู้ใต้ปกครอง มีชีวิตที่สุดท้ายได้รับการตัดสินจากเทพเจ้าเป็นอำนาจที่เทพเจ้ามีต่อมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาลงโทษหรือให้รางวัล (divine justice)

แนวคิดเทพปรณัมที่ส่งผลและมีความเชื่อมโยงกับระบอบการปกครอง

เทพปรณัมในเรื่องเผ่าพันธุ์มนุษย์ ยังเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงธรรมชาติทางด้านพื้นฐานลักษณะนิสัยของมนุษย์ทั้งในด้านที่ดีและเลว ส่งผลโดยตรงกับชุมชนการเมืองที่เป็นผลมาจากการแสดงออกในด้านที่ดีและเลว ในเผ่าพันธุ์ทองคำและเงินมนุษย์เป็นคนดี ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของคุณธรรม ยึดความถูกต้อง ผู้คนอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ขณะที่เผ่าพันธุ์สัมฤทธิ์และเหล็ก มนุษย์แสดงออกถึงธรรมชาติในด้านที่เลวร้าย ไม่อยู่ในกรอบของความถูกต้องทั้งในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรม ลงมือปฏิบัติความชั่วร้ายกับเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน การมีชีวิตอยู่เต็มไปด้วยความขัดแย้งและความรุนแรงส่วนเผ่าพันธุ์วีรบุรุษเป็นเผ่าพันธุ์ที่แสดงออกในเรื่องของความกล้าหาญและเชิดชูความมีเกียรติยศและศักดิ์ศรี

หากพิจารณานำทั้งห้าเผ่าพันธุ์มารวมไว้ด้วยกัน ภายใต้รู้ปลักษณ์องค์ประกอบย่อยในด้านต่าง ๆ ของชุมชนการเมืองตั้งแต่พลเมือง คุณธรรม ประเภทของบุคคลที่มีอำนาจทางการเมืองและเป้าหมายการใช้อำนาจทางการเมือง มาประกอบขึ้นเป็น ‘ระบอบการปกครอง’ (political regime) เผ่าพันธุ์ทั้งห้าสามารถจัดประเภทในลักษณะต่าง ๆ ทั้งการมีหน้าที่ บทบาท ความรับผิดชอบของแต่ละเผ่าพันธุ์ที่เชื่อมโยงและสะท้อนถึงความรู้ ความสามารถ คุณธรรม เพื่อให้เกิดความยุติธรรมขึ้นมาในแต่ละระบอบการปกครอง เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงการแบ่งประเภทของระบอบการปกครอง (type of political regime) เพื่อพิจารณาตัดสินทางปรัชญาการเมืองออกมาในเชิงการให้คุณค่าว่าระบอบใดคือระบอบการปกครองที่ดีและระบอบใดคือระบอบการปกครองที่ไม่ดี (good and bad political regime)

ระบอบการปกครองที่ถูกตัดสินว่าเป็นระบอบการปกครองที่ดี จะดำเนินอยู่ในแบบของเผ่าพันธุ์ทองคำกับเผ่าพันธุ์เงิน กษัตริย์ ผู้ปกครองของระบอบการปกครอง มีที่มาจากชนชั้นสูง เหล่าอภิชน (aristocrats/aristoi) มีความรู้ความสามารถ ที่ได้รับมาจากการอบรมเลี้ยงดู ผ่านการศึกษาจึงมีความพร้อม ได้รับมอบหมายทำหน้าที่ในการปกครองดูแลประชาชน และเนื่องจากเป็นเผ่าพันธุ์ที่

ยึดถือเรื่องความยุติธรรม การใช้สติปัญญาและเหตุผล ปกครองบ้านเมืองให้ผู้คนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เป็นการปกครองที่ไม่ใช่กำลังและความรุนแรงในการตัดสินปัญหาหรือให้ได้มาในสิ่งที่ตนเองต้องการ ทำให้บ้านเมืองและผู้คนมีชีวิตที่ไม่สงบสุข เป็นการปกครองที่เกิดขึ้นกับผู้นำของเผ่าพันธุ์สัมฤทธิ์และเหล็ก เชื่อมโยงกับเนื้อหาใน ‘Works and Days’ ที่เฮเซียดกล่าวถึงเผ่าพันธุ์ทองคำว่ามีชีวิตอยู่ในยุคที่เทพโครโนส ยังทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองเผ่ากำกับดูแลเผ่าพันธุ์ทองคำ กล่าวคือมีทั้งผู้ได้ปกครองและผู้ปกครองที่ดี ได้รับการชื่นชมและยอมรับกันว่าเป็นยุคสมัยที่ดีที่สุดของมนุษย์ ไม่เกิดความขัดแย้ง ผู้คนและบ้านเมืองอยู่กันอย่างสงบสุขมีความสุข และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ส่วนในเผ่าพันธุ์ที่เกิดขึ้นต่อมาตั้งแต่เผ่าพันธุ์เงิน สัมฤทธิ์ วีรบุรุษและเหล็ก แม้ว่าจะไม่ดีเทียบเท่ากับเผ่าพันธุ์ทองคำ แต่ก็ยังมีเทพบิดรซุสทำหน้าที่เป็นผู้ปกครอง ความเป็นอยู่ของมนุษย์ยังมีเทพเจ้าสนใจคอยดูแล เหมือนกับที่เพลโตกล่าวถึงอยู่ในบทสนทนา The Laws เล่มที่สี่ หัวข้อ ‘The Age of Cronus’ ว่า ‘เราจะไม่ให้วัวดูแลฝูงวัวด้วยกัน แพะดูแลฝูงแพะด้วยกัน แต่เราจะดูแลด้วยตัวเราเองเพราะ (มนุษย์) เราเป็นเผ่าพันธุ์ที่สูงส่งกว่าสัตว์ เฉกเช่นเดียวกับเทพโครโนสที่คอยเฝ้าดูแลมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์มีหน้าที่ต้องคอยเฝ้าดูแลจิตวิญญาณ (spirits)’ ในฐานะสิ่งสำคัญที่ทำให้มนุษย์พัฒนากระทั่งสูงส่งกว่าสัตว์²⁹

เพลโตยังเขียนถึงในบทสนทนา ‘The Statesman’ เล่าความถึงที่มามนุษย์ในยุคเทพโครโนส กำเนิดจากพื้นแผ่นดิน (earthborn) เฉกเช่นสัตว์และพืชทั้งหลาย ด้านมนุษย์มีเทพเจ้าคอยเฝ้าดูแลในสถานะหัวหน้าฝูงสัตว์ (shepherd) ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขปราศจากการเบียดเบียน ไม่เกิดการทำร้ายกัน หรือใช้กำลังอำนาจไปในทางที่กดขี่ข่มเหงคนที่มีอำนาจน้อยกว่า ด้านอาหารการกินมีพืชผลให้เก็บเกี่ยวอย่างอุดมสมบูรณ์ ใช้ชีวิตไปในแบบที่เพลิดเพลินเจริญใจ (leisure) ปราศจากความวิตกกังวล เป็นการมีชีวิตอยู่ที่มีความสุขมากกว่ามนุษย์ในยุคปัจจุบันเป็นพันเท่า เพลโตอธิบายเพิ่มเติมการปกครองของเทพโครโนสมนุษย์ดำเนินชีวิตปราศจากการมีผู้ปกครอง ไม่มีการแยกสตรีและเด็กในฐานะเป็นทรัพย์สินที่ต้องมีเจ้าของถือครอง อีกทั้งไม่มีความจำในอดีต (Under him there were no forms of government or separate possession of women and children; for all men rose again from the earth, having no memory, of the past) เมื่อสิ้นสุดมนุษย์ในยุคเทพโครโนสมนุษย์ที่เกิดขึ้นในยุคต่อมาไม่ได้รับการดูแลจากเทพเจ้า ทำให้มีชีวิตที่ต้องพึ่งพาช่วยเหลือตัวเอง ตั้งแต่แหล่งอาหารที่ไม่ได้มีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ในธรรมชาติเหมือนกับยุคที่ผ่านมา มนุษย์ต้องมีความรู้ใน

²⁹Plato. (1970) The Laws. Translated with an introduction by Trevor J. Saunders. Harmondsworth : Penguin Books. 714.

ด้านต่าง ๆ เพื่อให้มีชีวิตอยู่รอด ซึ่งเป็นหน้าที่ของเทพเจ้าองค์ต่าง ๆ มารับหน้าที่มอบและถ่ายทอด สอนความรู้ทางด้านต่าง ๆ ให้แก่มนุษย์³⁰

เฮเลียดกล่าวถึงสองเผ่าพันธุ์ถัดมาคือ เผ่าพันธุ์สัมฤทธิ์และเผ่าพันธุ์วีรบุรุษ จัดอยู่ในชนชั้น นักรบ มีหน้าที่ใช้อาวุธในการทำศึกสงคราม เนื่องจากไม่มีความคิดในเรื่องความยุติธรรมแต่มีจิตใจที่ กล้าหาญ เก่งกาจในการใช้อาวุธ รักและยึดมั่นให้คุณค่าความสำคัญกับคุณธรรมในเรื่องเกียรติยศ ความมีศักดิ์ศรี (honour) มีชีวิตในแบบการอุทิศตน เสียสละเป็นที่พึงพาของประชาชนในยามที่ บ้านเมืองเกิดศึกสงคราม เผ่าพันธุ์วีรบุรุษจึงสะท้อนถึงประโยชน์และมีความจำเป็นต่อบ้านเมืองใน ยามมีศึกสงคราม ภาพของส่วนสุดท้ายได้แก่เผ่าพันธุ์เหล็กที่เฮเลียดอธิบายถึง คือความเป็นไปทาง สังคมการเมืองกรีกโบราณในช่วงที่เขากำลังมีชีวิตอยู่ เริ่มเห็นความเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนอำนาจ ทางการเมืองในลักษณะของการต่อสู้แย่งชิงจนเกิดความขัดแย้งระหว่างชนชั้น กลุ่มอำนาจเดิม ในฐานะชนชั้นสูง ชุนนาง เจ้าของที่ดินกับกลุ่มอำนาจใหม่ที่เริ่มได้รับประโยชน์ มีการขยายตัวเติบโต ต้องการเหยียบสถานะขึ้นจากการเปลี่ยนผ่านทางเมืองและเศรษฐกิจแบบเงินตรา ซึ่งชนชั้นใหม่ที่ กำลังก่อตัวขึ้นมา เช่นพ่อค้า เจ้าของที่ดินรายย่อย แรงงานอิสระที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในอำนาจและ การครอบครองทรัพยากร วิเคราะห์ได้กับการถือกำเนิดของกลุ่มอำนาจทางการเมือง อาศัยสถานะ ความเป็นคนรวยใหม่ (nouveau riche) ใช้ทรัพย์สิน เงินทองเป็นช่องทางเข้าสู่การมีอำนาจและ ตำแหน่งทางการเมือง สถาปนาระบบการปกครองในแบบ ‘คณาธิปไตย’ (oligarchy regime) ดังนั้นภาพของความวุ่นวาย ความขัดแย้งและความรุนแรงระหว่างเผ่าพันธุ์เหล็กที่เฮเลียดบรรยาย จึงสะท้อนความจริง ในช่วงเวลาของการเปลี่ยนผ่านจากระบบแบบแผนเก่ามาสู่ระบบแบบแผนใหม่

นอกจากนี้ประเด็นในเรื่องเผ่าพันธุ์ที่ด้อยค่ากว่าเข้ามาทำหน้าที่ รับผิดชอบในการเป็นผู้ นำ ผู้ปกครองก็จะเกิดระบอบการปกครองที่ติงรองลงมา จนถึงระบอบการปกครองที่เลว พื้นฐานและ องค์ประกอบของเผ่าพันธุ์เหล็ก เปรียบเทียบอยู่ในฐานะเกษตรกร มีชีวิตที่ต้องใช้แรงงาน ทำงานหนัก ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมเพื่อผลิตอาหารเลี้ยงดูปากท้องตนเองและผู้อื่น ถูกนับเป็นชนชั้น ล่างสุดของสังคมเมือง³¹ ความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการปกครองด้วยหลักการทางกฎหมายและการ พิพากษาลงโทษคนที่กระทำความผิด ให้ความสำคัญคุ้มครองคนที่อ่อนแอกว่า ด้อยอำนาจกว่าไม่ถูกรังแก ถูกเอารัดเอาเปรียบจากคนที่มีอำนาจกว่า รวมไปถึงให้ความสำคัญกับการปกป้องสิทธิ เสรีภาพ ความ เท่าเทียม หันมาคำนึงถึงผลประโยชน์ของเกษตรกรทำให้เกิดสังคมที่มีความยุติธรรม สะท้อนถึงการ ให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ของชนชั้นล่าง ซึ่งในการจัดแบ่งประเภทของระบอบการปกครองจาก

³⁰Plato. (1982) *The Statesman (Politikos)*. Translated by Benjamin Jowett. New York : Random House., 286e-264e.

³¹Jean Pierre-Vernant. (2006) *op.cit.*, pp. 90-93.

นักปรัชญาการเมืองกรีกในยุคคลาสสิก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพลโตกับอริสโตเติล พิจารณาจัดให้การปกครองที่มีการเอาอกเอาใจให้อำนาจทางการเมืองมีที่มาและตกอยู่ในการถือครองของคนส่วนใหญ่มาจากชนชั้นล่าง เป็นประชาชนที่มีฐานะยากจน มีความรู้่น้อย คือระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่ถูกจัดให้เป็นระบอบการปกครองที่ตีรอลงมาจากระบอบราชาธิปไตย อภิชนาธิปไตย คณาธิปไตยและระบอบการปกครองแบบผสม (mixed regime) เป็นต้น

